

Maahanmuuttajavanhempien kehittämistoiveita, kannustimia sekä esteitä koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumiselle

Kuniko Shimomura

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Maahanmuuttajavanhempien kehittämistoiveita, kannustimia
sekä esteitä koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan osal-
listumiselle**

Kuniko Shimomura
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Toukokuu 2024

Kuniko Shimomura

Maahanmuuttajavanhempien kehittämistoiveita, kannustimia sekä esteitä koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumiselle

Vuosi

2024

Sivumäärä

43

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajavanhempien kannustimia ja esteitä osallistua heidän lastensa koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan. Työn tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajavanhempien aktiivista osallistumista sekä sen avulla edistää heidän integroitumistaan koulu yhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Työn tuloksilla opinnäytetyön työelämäkumppani Suomen Vanhempainliitto, voisi mahdollisesti opastaa vanhempainyhdistyksiä aktivoimaan paremmin maahanmuuttajavanhempia kyseisessä toiminnassa ja antaa heille enemmän mahdollisuuksia kokea osallistuvansa yhteiskuntaan.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avattiin muun muassa käsitteet maahanmuuttaja, kotoutuminen, sosiokulttuurinen innostaminen, vapaaehtoistyö ja sen merkitys sekä osallisuus ja yhteenkuuluvuus. Lisäksi tarkasteltiin muutamaa Suomessa asuvien maahanmuuttajien vapaaehtoistyöhön liittyvää aiempaa tutkimusta ja opinnäytetyötä.

Tämä opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus. Maahanmuuttajavanhempien haastattelut toteutettiin keskeisten teemojen ympärille puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Haastattelujen aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Opinnäytetyön tulosten perusteella koulun johdon antama aktiivinen informaatio vanhempainyhdistyksestä sekä osallistuminen sen toimintaan, voi antaa myös vanhemmille motivaatiota tulla mukaan. Maahanmuuttajavanhemmat halusivat oikeita kasvokkaisia tapaamisia sekä verkostoitumista muiden vanhempien kanssa. Lisäksi he kaipasivat tietoa lastensa koulusta sekä koko suomalaisesta koulujärjestelmästä. Ystävällisen, rauhallisen ja turvallisen ilmapiirin luominen rohkaisee osallistumaan. Osa haastateltavista oli myös sitä mieltä, että vanhempainyhdistys on todella tärkeä kanava maahanmuuttajavanhemmille. Sen kautta vanhempien vaikutusmahdollisuudet kasvavat, ei ainoastaan koulun sisällä, mutta myös yhteiskunnallisesti.

Jatkotutkimuksen yhtenä aiheena havaittiin tarkastella koulussa olevien maahanmuuttajavanhempien osuuden ja vanhempainyhdistysten olemassaolon korrelaatiota. Toisena hyvänä aiheena tuli esiin laajentaa haastateltavien kenttää vanhempainyhdistysten suomalaisiin hallitusjäseniin ja selvittää miten maahanmuuttajavanhempien tulo vanhempainyhdistysten hallitukseen vaikuttaa suomalaisiin vanhempiin.

Asiasanat: maahanmuuttajavanhemmat, vanhempainyhdistys, vapaaehtoistyö, osallisuus

Kuniko Shimomura

Immigrant Parents' Development Desires, Incentives, and Obstacles to Participating in the Activities of the School Parent Association

Year

2024

Pages

43

The objective of this Bachelor's thesis was to examine the factors that strengthen the participation of immigrant parents in the activities of their children's school parent associations, what factors obstruct it, and how parents perceive the association's activities. The aim of the study was to increase the active participation of immigrant parents and promote their integration into the school community and Finnish society. Based on the results of the study, the thesis's partner organization, the Finnish Parents' League, could possibly guide parent associations to activate immigrant parents in their activities and give them more opportunities to feel involved in society.

The theoretical background of the thesis discussed concepts such as immigrants, integration, sociocultural empowerment, volunteer work and its significance, as well as participation and inclusion. In addition, some previous studies related to volunteer work among immigrants living in Finland were examined.

This thesis was a qualitative study. Interviews with immigrant parents were conducted in the form of semi-structured thematic interviews. The interview results were analysed through thematization.

According to the results of the thesis, active involvement and informing by school leadership about the parent association might also motivate parents to participate in association activities. Immigrant parents expressed a need for face-to-face meetings and networking with other parents. Additionally, immigrant parents often seek information about their children's school and the entire Finnish school system. Creating a friendly, calm, and safe atmosphere also encourages their participation. According to some interviewees, the parent association is an important channel for immigrant parents, and this might empower the parents not only within the school but also in the whole society.

One topic for further research could be investigating the correlation between the proportion of immigrant parents in schools and the existence of parent associations. Another topic could be expanding the scope of interviewees to Finnish board members of parent associations and investigating how the involvement of immigrant parents in parent association boards affects Finnish parents.

Keywords: immigrant parent, parent association, volunteering, inclusion

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	6
3	Maahanmuuttajat kohti yhteisöllistä kotoutumista.....	8
3.1	Maahanmuuttaja opinnäytetyössä	9
3.2	Kotoutumisen määritelmä	9
3.3	Sosiokulttuurinen innostaminen kotoutumisprosessissa	10
4	Vapaaehtoistyö ja osallisuus	11
4.1	Vapaaehtoistyö ja sen merkitys	11
4.2	Osallisuus ja yhteenkuuluvuus.....	11
5	Aikaisempi tutkimus ja opinnäytetyö maahanmuuttajien vapaaehtoistyöstä.....	13
5.1	Berhanun laadullinen tutkimus.....	13
5.2	Lukkarin opinnäytetyö ukrainalaisten vapaaehtoistyöstä	14
6	Opinnäytetyön toteutus	14
6.1	Tarkoitus ja tavoite.....	14
6.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	15
6.3	Aineiston keruu.....	15
6.4	Aineiston analyysi	17
7	Haastattelun tulokset.....	17
7.1	Tietoa vanhempainyhdistyksestä ja toiveita koulun/yhdistyksen toiminnalle.....	18
7.1.1	Toiveita koulun toiminnalle	18
7.1.2	Toiveita vanhempainyhdistyksen toiminnalle	19
7.2	Vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumisen kannustimet.....	20
7.3	Vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumisen esteet.....	23
8	Johtopäätökset tuloksista	25
9	Pohdinta	28
9.1	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	28
9.2	Kehittämisehdotuksia Suomen Vanhempainliitolle	30
10	Jatkotutkimuksen aiheet	31
	Lähteet.....	32
	Kuviot	36
	Liitteet	37

1 Johdanto

Syntyvyyden lasku ja ikääntyminen sekä niihin liittyvä työvoimapula ovat puhuttaneet Suomessa jo monta vuotta. Työvoimapulan ratkaisemiseksi yhteiskunta tarvitsee lisää työperäisiä maahanmuuttajia työskentelemään eri aloilla. (Rotkirch 2010; Lapinkangas 2023; Puro 2010; Larja & Peltonen 2023.)

Tämän opinnäytetyön keskeisenä tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajavanhempien kannustimia ja esteitä osallistua heidän lastensa koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajavanhempien aktiivista osallistumista sekä sen avulla edistää heidän integroitumistaan koulu yhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan mitkä tekijät vahvistavat maahanmuuttajavanhempien osallistumista vanhempainyhdistysten toimintaan, mitkä asiat estävät sitä ja miten vanhemmat kokevat yhdistyksen toiminnan. Työn tulosten avulla, työelämäkumppanini Suomen Vanhempainliitto, voisi mahdollisesti opastaa vanhempainyhdistyksiä aktivoimaan paremmin maahanmuuttajavanhempia kyseisessä toiminnassa ja antaa heille sitä kautta enemmän mahdollisuuksia kokea osallistuvansa yhteiskuntaan.

Maahanmuuttajalasten ja heidän vanhempiensa integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan on välttämätön prosessi tulevaisuuden yhteiskuntaa sekä työmarkkinoita ajatellen. Pelkästään kielen osaaminen ei takaa integroitumista. Jos maahanmuuttajaperheellä on lapsia, koulu yhteisö on luonnollinen paikka kokeilla yhteistyötä kantasuomalaisten kanssa. Vanhempainyhdistyksissä on yleensä myös erilaista toimintaa, joihin maahanmuuttajavanhemmat voisivat osallistua kielitaidostaan huolimatta.

Maahanmuuttajaperheiden houkutteleminen erilaisiin aktiviteetteihin on vaikeaa, jos koulun vanhempainyhdistys ei huomioi heidän tarpeitaan ja toiveitaan. Jo aikoinaan ollessani lasteni koulun vanhempainyhdistyksen hallituksessa, siellä keskusteltiin, että hallitukseen on rekrytoitava enemmän maahanmuuttajavanhempia. Tämän opinnäytetyön haastatteluja varten Suomen Vanhempainliitto auttoi minua etsimään opinnäytetyön aiheeseen sopivia maahanmuuttajavanhempia, jotka ovat jo oman koulunsa yhdistyksen hallituksessa tai tekemässä muuten aktiivisesti työtä kodin ja koulun yhteistyön puitteissa.

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Tämän opinnäytetyöni yhteistyötaho on Suomen Vanhempainliitto. Liitto tukee vanhempien osallisuutta kodin ja koulujen tai päiväkotien yhteistyössä sekä edesauttaa samalla myös

lasten kasvua ja oppimista sekä hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Vanhempainliittoon kuuluu yli 1200 vanhempainyhdistystä ympäri Suomea. Liitto tukee näiden yhdistysten toimintaa tarjoamalla koulutusta, neuvontaa ja erilaisia materiaalia sekä viestintää ajankohtaisista koulutusta koskevista asioista.

Perusopetuslain (682/1998) 1 luvun 3 §:ssä sanotaan, että opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Lisäksi 4 luvun 15 §:ssä sanotaan, että opetussuunnitelmassa on määriteltävä kodin ja koulun välinen yhteistyö. Myös Suomen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2014) 5 luvussa on maininta oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön järjestämisestä. Siinä on seuraavanlainen selkeä kirjaus vanhempainyhdistyksen toiminta ohjaavasta vanhempien keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja sen tärkeydestä: ”Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.” (Opetushallitus 2014, 5.2.2. Koulun ja kodin yhteistyö.) Suomen Vanhempainliiton käsikirjan mukaan vanhempainyhdistys on osa koulu yhteisöä. Tämän kanavan kautta vanhemmat voivat edistää terveellistä, turvallista ja hyvinvoivaa koulu yhteisöä, tutustua toisiin vanhempiin, kantaa yhteistä vastuuta lapsista sekä vahvistaa välittämisen kulttuuria. (Suomen Vanhempainliitto 2021, 3-4.)

Jokaisella Suomen Vanhempainliittoon rekisteröityneellä yli 1200 vanhempainyhdistyksellä on omat sääntönsä ja oma hallitus. Vanhempainyhdistyksen jäseneksi liittyminen on täysin vapaaehtoista, eli kaikki saman koulun vanhemmat eivät tule jäseniksi automaattisesti. Jos yhdistys on virallisesti rekisteröitynä, sen hallituksella on myös viralliset velvollisuudet. Hallituksen tehtävänä on esimerkiksi hoitaa yhdistyksen asioita lain, yhdistyksen sääntöjen ja vuosikokouksen päätösten mukaisesti. Lisäksi hallitus järjestää tapahtumia ja kehittää toimintaa, hoitaa taloutta, edustaa yhdistystä, valmistelee ja kutsuu koolle vuosikokoukseen, ylläpitää jäsenrekisteriä sekä hyväksyy uudet jäsenet. (Suomen Vanhempainliitto 2021, 8.)

Yhdistyksen toimintaan kuuluu vaikuttamistyö ja erilaisten tapahtumien järjestäminen (Suomen vanhempainliitto 2021, 14-17). Näin yhdistys tukee vanhempien ja päiväkodin/koulun henkilökunnan välistä vuorovaikutusta. Tapahtumiin voivat tuki osallistua ei pelkästään yhdistyksen hallituksen jäsenet, mutta myös muut jäsenet sekä yhdistykseen kuulumattomat vanhemmat.

Suomen Vanhempainliiton toiminnan yhdeksi tavoitteeksi on asetettu yhdenvertaisuuden edistäminen. Siihen liittyen, liitto on laajentanut monipuolisesti julkaistavien materiaaliensa ja informaationsa kielivaihtoehtoja monikulttuuriseen suuntaan. Suunnitelmissa on myös tarpeen ja resurssiensa mukaan muun muassa englanninkielisiä tapahtumia maahanmuuttajavanhemmille. (Suomen Vanhempainliitto 2023.)

Suomen Vanhempainliitto on myös yrittänyt lisätä monikulttuurisuutta vanhempainyhdistystoimintaan. Muun muassa Kotimentori-kehittämishankkeella koulutettiin maahanmuuttajavanhempia mentoreiksi. Koulutetut äidit kulkivat saman äidinkielen 5-6-vuotiaiden lasten vanhempien rinnalla. Mentorit, yhdessä kieli- ja kulttuuriopettajan kanssa, antoivat tietoa suomalaisesta varhaiskasvatuksesta tai esiopetuksesta ja he vastasivat myös maahanmuuttajaäitien esittämiin kysymyksiin. Näin maahanmuuttajaäidit voivat tukea paremmin lastensa kasvua ja oppimista. (Suomen Vanhempainliitto 2018c; Särmlä 2016.)

Vanhempainliitto on valmistanut opettajille myös Wilho -materiaalin, joilla opastetaan opettajia valmistautumaan vanhempainiltaan tai vanhempaintapaamiseen. Tässä materiaalissa on huomioitu erityisesti maahanmuuttajavanhempien osallisuuden vahvistaminen ja materiaalia on myös käännetty kuudelle eri kielelle. (Suomen Vanhempainliitto 2020.) Lisäksi opettajille on tehty ”Eväitä monikulttuuriseen koulun arkeen” -huoneentaulu, jolla muistutetaan opettajia maahanmuuttajalasten vastaanottamisesta ja tukemisesta (Suomen Vanhempainliitto 2018b). Liitto on julkaissut myös muita eri kielisiä materiaaleja, kuten esimerkiksi ”Tervetuloa oppaat” vanhemmille lapsen koulupolun eri vaiheisiin (Suomen Vanhempainliitto 2022), sekä juliste vanhempainyhdistyksen toimijoille, miten houkutella ja ottaa maahanmuuttajavanhempia mukaan toimintaan (Suomen Vanhempainliitto 2018a). Myös KESY (keskustelu symbolien) - ja SYKE (syventävä keskustelu) -materiaalit löytyvät eri kieliversioina (Haapakangas 2022).

Näin Suomen Vanhempainliitto on monena vuotena tukenut maahanmuuttajavanhempia ja -lapsia oman toimintansa kautta. Kuitenkin he haluavat vielä lisätä maahanmuuttajavanhempien kiinnostusta yhdistystoimintaan.

3 Maahanmuuttajat kohti yhteisöllistä kotoutumista

Tässä luvussa tarkastellaan ”maahanmuuttaja” ja ”kotoutuminen” termejä sekä sitä, mitä on sosiokulttuurinen innostaminen. Nykyisiin Suomessa ulkonäkö ei enää kerro onko henkilö kansainmaalainen vai maahanmuuttaja. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat kotoutuvat ja pääsevät myös työskentelemään suomalaisessa yhteiskunnassa. (Valtioneuvosto 2023, 10.3. Maahanmuutto ja kotoutumispolitiikka.) Keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa milloin maahanmuuttajat pääsevät pois maahanmuuttajastatuksesta ja onko toisen sukupolven maahanmuuttaja, joka on jopa syntynyt, kasvanut ja käynyt koulut kokonaan Suomessa, edelleen maahanmuuttaja.

3.1 Maahanmuuttaja opinnäytetyössä

Tässä opinnäytetyössä käytetään sanaa ”maahanmuuttaja” sen laajemmassa merkityksessä, eli ei erityisesti erotella ensimmäisen, toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajia eikä maahanmuuttajataustaisia Suomen kansalaisia.

Työ- ja elinkeinoministeriön kotoutumisen sanaston (2021, 27) mukaan maahanmuuttaja on ”ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut oleskeluoikeuden”. Vaikka suurin osa tässä opinnäytetyössä haastateltavista henkilöistä on oleskellut suhteellisen lyhyen aikaa Suomessa, maahanmuuttajataustaisten vanhempien keskuudessa on jo pitkään täällä asuneita ja heissä voi olla jopa suomen kansalaisuuden saaneita toisen sukupolven maahanmuuttajia. Siinä mielessä ”maahanmuuttaja” sana ei välttämättä kerro oikeaa statusta koululaisten vanhemmista. TEM:n kotoutumisen sanastossa oleva sana ”ulkomaalaistaustainen” voisi olla paremmin kuvaava käsite. Ulkomaalaistaustainen on henkilö, ”joka on itse muuttanut maahan tai jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt Suomen ulkopuolella” (TEM 2021, 26).

3.2 Kotoutumisen määritelmä

TEM:n kotoutumisen sanaston mukaan (2021) kotoutuminen on ”maahanmuuttajien yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät” (TEM 2021, 15). Samassa sanastossa sanotaan, että kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan myös yhteiskunnan vastaanottavuuden edistämistä. Eli ei pelkästään edellytetä maahanmuuttajilta sopeutumista yhteiskuntaan, vaan myös koko yhteiskunnalta muutosta väestön monimuotoistuksessa. (TEM 2021, 16.)

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), eli kotoutumislaisissa, on mainittu lain tarkoituksiksi tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, §1)

Kotoutumislakia on muutettu osittain jo vuoden 2023 alusta, kun hyvinvointialueet perustettiin ja sosiaali- ja terveysalaan liittyvät asiat siirrettiin kunnilta hyvinvointialueille. Seuraava isompi muutos on tulossa vuoden 2025 alusta. Kotoutuminen.fi -sivusto on kerännyt tämän uudistuksen pääkohdat. Sen mukaan eduskunta on edellyttänyt kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön osuuden lisäämistä. Kotoutumislain kokonaisuudistuksen tavoitteena on myös vahvistaa monialaista yhteistyötä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023; Kotoutuminen.fi 2023.)

Vanhempainyhdistys on täysin vapaaehtoisella pohjalla toimiva yhteisö ja se voi tukea maahanmuuttajavanhempien kotouttamista omalla tavallaan. Yhdistyksen toiminnoissa vanhemmat ovat tasa-arvoisia heidän kulttuurisista taustoistaan huolimatta, koska vain ”vanhemuus” yhdistää jäseniä. Toimintaan osallistuminen auttaa maahanmuuttajavanhempia ymmärtämään paremmin suomalaista koulujärjestelmää ja antaa heille myös mahdollisuuden nostaa esille omia kouluja koskevia tarpeita ja toiveita. Samalla paranee koko kouluyhteisön vastaanottavuus maahanmuuttajia kohtaan.

3.3 Sosiokulttuurinen innostaminen kotoutumisprosessissa

Sosiokulttuurinen innostaminen on kasvatuksellista toimintaa. Siinä ihmiset kehittyvät yksilönä, ryhmänä ja yhteisönä. Ihmisten on hyvä tietää ja tunnistaa oman yhteiskunnan nykyhetken todellisuutta ja ongelmia. Kriittinen ajattelu on myös tärkeää. Innostamisella autetaan ihmisiä kehittymään ja voimaantumaa sekä kasvatetaan heidän motivaatiotaan osallistumiseen. (Kurki 2000a, 47; Kurki 2020; Hämäläinen & Kurki 2020.)

Lisäksi Kurki toteaa myös, että ”innostaminen on yksilöllisen ja ryhmien välisen kommunikation järjestelmä”, ja näin se rakentaa tasavertaista kommunikointiverkkoa yksilön ja ryhmien välille (Kurki 2000b, 58).

Sosiokulttuurinen näkökulma perustuu Lev Vygotskyn (1896-1934) kehittämä sosiokulttuurisen näkökulman teoriaan, eli sosiaalikulttuurisen oppimisen teoriaan lasten kognitiivisessa kehityksessä. Teorian mukaan lasten kognitiivinen kehitys tapahtuu ensin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, esimerkiksi vanhempien tai lähiaikuisten kanssa, ja sen jälkeen lapset itse sisäistävät tietoja ja taitoja. Siinä lapsia ympäröivä yhteiskunta nähdään kulttuurisena varastona ja he oppivat käyttäytymistään sieltä. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2007, 109; Tieteen terminankki, Suomen virtuaaliyliopisto 2023.)

Mähönen (2015) teki mielenkiintoisia löytöjä tutkiessaan Suomeen Venäjältä paluumuuttaneiden kotoutumista. Miellyttävät kokemukset valtaväestön jäsenten ja paluumuuttajien ryhmien välisessä kanssakäymisessä näyttävät auttavan ihmisiä kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen arvojen löytämisessä. Nämä myönteiset vaikutukset laajenivat myös muita maahanmuuttajaryhmiä kohtaan. Myös mitä positiivisemmin yhteiskunta suhtautuu multikulttuurisuuteen, sitä paremmin se suojautuu ryhmien väliseltä polarisaatiolta. (Mähönen 2015, 26-27.)

Voiko koulujen vanhempainyhdistys olla sosiokulttuurisena innoittajana maahanmuuttajille? Yhdistyksen toimintaan osallistuminen avartaisi maahanmuuttajavanhempien silmiä paremmin suomalaisen koulutuksen maailmaan sekä koulukulttuuriin. Vanhempainyhdistyksen hallituksen puitteissa toimitaan pääsääntöisesti yhdessä vanhempien kesken, mutta koulun henkilökunnan tai usein myös rehtorin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Voisiko

vanhempainyhdistyksen mielekkäässä toiminnassa syntyä positiivisia ja myönteisiä vaikutuksia koko kouluyhteisön maahanmuuttajille?

4 Vapaaehtoistyö ja osallisuus

Mikä sitten on vapaaehtoistyö? Tässä luvussa tarkastellaan vapaaehtoistyön merkitystä sekä sitä, miten osallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat kytköksissä ihmisten hyvinvointiin. Vapaaehtoistyö edistää ihmisten osallisuutta sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta, ja näin myös kohentaa heidän hyvinvointiaan (Europarlamentti 2008; Marjovuori 2014, 77-78; THL 2023, 215-217). Vapaaehtoistoimijoiden edunvalvoja Kansalaisareena on jopa selvittänyt vapaaehtoistyön rahallista arvoa. Vuonna 2023 julkaistun Hoffrénin raportin mukaan vapaaehtoistyön arvo on vuosittain jopa lähes 3,2 miljardia euroa, eli 1,3 prosenttia BKT:n arvosta. Selvityksessä todetaan myös, että vapaaehtoistyö nostaa yhteiskunnan kokonaisyhyvinvointia (Hoffrén 2023).

4.1 Vapaaehtoistyö ja sen merkitys

Suomi.fi -sivuston mukaan vapaaehtoistyö tarkoittaa ”yksittäisten ihmisten tai yhteisöjen hyväksi tehtävää vastikkeetonta työtä” eli siitä ei lähtökohtaisesti saa rahallista korvausta. Kaikilla ihmisillä on oikeus osallistua vapaaehtoistyöhön, ja sen järjestäjänä toimii rekisteröity yhdistys, kunta, hyvinvointialue, valtio, yritys tai muu yhteisö. (Suomi.fi 2023.)

Eri kulttuuritaustaisten henkilöiden kesken tapahtuvan vapaaehtoistyön merkitystä on selvitetty eri maiden tutkimuksessa (Carlà, Flarer, Lehner, Mattes & Reeger 2023; Wilson 2006). Wilsonin tutkimuksessa todetaan, että yhdessä tehty vapaaehtoistyö voi esimerkiksi auttaa ihmisiä valmistautumaan työelämään, kehittämään kielitaitoaan, tutustumaan paikalliseen yhteiskuntaan, rakentamaan verkostoja, ymmärtämään palveluja ja saamaan niitä käyttöönsä, tuntemaan oikeuksiaan, parantamaan hyvinvointiaan, perustamaan järjestöjä ja osallistumaan niiden toimintaan sekä luomaan kontakteja, jotka auttavat heitä pääsemään eteenpäin. (Wilson 2006, 41-42.)

Vanhempainyhdistyksen toiminnasta ei makseta palkkioita tai muita rahallisia korvauksia. Samalla tavalla kuin muullakin vastaavalla vapaaehtoistyöllä, on vanhempainyhdistyksellä mahdollisuus auttaa maahanmuuttajia pääsemään eteenpäin kehittämällä eri alojen tietoja ja taitoja.

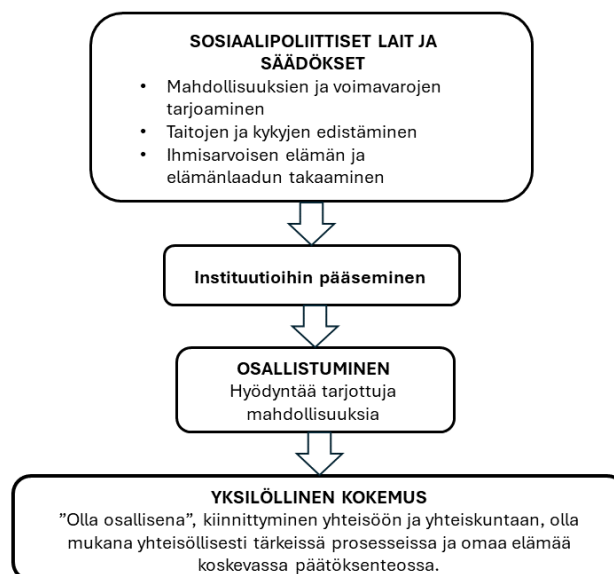
4.2 Osallisuus ja yhteenkuuluvuus

Kuten on jo aikaisemmin mainittu, osallisuudesta on kirjoitettu kotoutumislaisissa sen tarkoituksesta kertovassa osiossa (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, §1). Uudessa kotoutumislaisissa on vielä selkeämmin kirjattu lain tarkoitus edistää ”maahanmuuttajan

yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista”. (Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023, §1.)

THL:n oppaan mukaan osallisuuden kokemus muodostuu neljästä seikasta: kuuluminen, merkityksellisyys, hallittavuus ja osallistuminen. Myös nämä on havaittu olevan yhteydessä ihmisten hyvinvointiin. Ja päinvastoin ihminen, joka kokee osallisuutensa heikoksi, on syrjäytymisvaarassa. (THL 2023, 27-28).

Osallisuus on osallistumista, toimintaa ja olemista, ja sen lisäksi siihen liittyy myös vaikuttamista ja demokratiaa (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3). Sosiologiasta peräisin olevalla sosiaalisen osallisuuden ajattelulla tavoitellaan yhteiskunnan reunoilla tai ulkopuolella olevia ihmisiä lähemmäksi yhteiskuntaa. Osallisuus ehkäisee sellaisten ihmisten syrjäytymistä sekä edistää heitä ympäröivän yhteiskunnan tasa-arvoisuutta, yhdenvertaisuutta sekä oikeudenmukaisuutta. Osallisuus myös tukee heidän sosiaalisten taitojensa kehittymistä sekä lisää voimavaroja ja näin ollen myös mahdollisuuksia. Kuitenkin osallisuus on yleensä sidottu osallistujien yhteenkuuluvuuden tunteisiin ja sen vuoksi vaikka samanlaisia mahdollisuuksia tarjottaisiin kaikille, osallisuuden kokemus vaihtelee henkilökohtaisesti. Kuitenkin matalan kynnyksen palvelut tarjoavat aina enemmän mahdollisuuksia osallistumiseen. (Leemann & Hämäläinen 2016, 589-591. Kuvio 1.)

Kuvio 1: Sosiaalisen osallisuuden malli, Leemann & Hämäläinen (2016, 592) mukailten.

SOSTE:n raportissa todetaan kansalaisjärjestöjen tärkeys osallisuuden mahdollistajana. Kirjoittajien mukaan kansalaisjärjestöt ovat olennainen voima, joka avaa ovia osallistumiselle. Osallistuminen taas avaa mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihin ja päätöksentekoon. Se toimii tavallisten ihmisten äänenä päätöksenteossa ja vaikuttaa merkittävästi ihmisten

hyvinvointiin sekä tarjoaa foorumeita muun muassa vertaistuelle. (Särkelä, Siltaniemi, Rouvonen-Wilenius, Parviainen 2014, 288.) THL (2024) toteaa maahanmuuttajien kotouttamisprosessin kannalta terveyden ja hyvinvoinnin olevan tärkeässä asemassa ja siihen liittyy myös osallisuuden tunne. TEM (2024) puolestaan ilmaisee, että kotoutumisen edistämiseksi tarvitaan eri tahojen yhteistyötä, johon kuuluvat myös kansalaisjärjestöt. Esimerkiksi urheiluseuroihin ja muuhun harrastustoimintaan osallistuminen edistäisi myös maahanmuuttajien kotoutumista.

Nivalan (2021) mukaan osallisuuteen ei välttämättä tarvita aktiivista osallistumista. Tärkeää on yhteenkuuluvuuden tunne ja vuorovaikutus, jossa yhteisön jäsenet voivat tarvittaessa jakaa kokemuksia ja ajatuksia tekemällä jotain yhdessä sekä tulla kuuluksi ja hyväksytyksi yhteisössä. Nivala toteaa myös, että suomen kielellä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajien itse ilmaisun mahdollisuuksiin. (Nivala 2021.)

Vanhempainyhdistyksen toiminnassa tarvitaan paljon eritaustaisia osallistujia. Usein löytyy erilaisia keinoja osallistua eri tapahtumiin ja luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta myös maahanmuuttajavanhemmille, mikäli heidän toiveitaan vaan kuunnellaan riittävästi.

5 Aikaisempi tutkimus ja opinnäytetyö maahanmuuttajien vapaaehtoistyöstä

Tässä luvussa tarkastellaan Suomessa tehtyjä aikaisempia tutkimuksia maahanmuuttajien vapaaehtoistyöstä. Tutkimuksia on määrällisesti vielä aika vähän, mutta tässä käsitellyssä kahdessa eri tutkimuksessa todetaan henkilöiden sosiaalisten taitojen ja vaikuttavuuden parantaminen vapaaehtoistoiminnan avulla.

5.1 Berhanun laadullinen tutkimus

Aikaisemmin mainittu Kansalaisareena on julkaissut vuonna 2017 Yeteshawork B. Berhanun maahanmuuttajien vapaaehtoistyöstä tekemän englannin kielisen tutkimuksen (Berhanu 2017). Vuonna 2018 Kansalaisareena teki katsauksen suomalaisen vapaaehtoistyön sen hetken tilanteista ja tulevaisuudesta, ja siinä yhtenä kappaleena oli myös tämän Berhanun tutkimuksen pääkohdat kirjoitettuna suomeksi (Berhanu 2018).

Berhanun mukaan maahanmuuttajien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on vähäistä ja useimmissa järjestöissä vain alle kaksi prosenttia vapaaehtoisista on maahanmuuttajia (Berhanu 2017, 37; Berhanu 2018, 51). Hän haastatteli kymmentä maahanmuuttajaa, jotka eivät olleet EU-alueelta, EFTA-maista tai Pohjois-Amerikasta, sekä viittä vapaaehtoistyön järjestäjää Helsingistä. Berhanu toteaa, että vapaaehtoistoiminta auttaa rakentamaan inhimillistä pääomaa, sillä se antaa maahanmuuttajille mahdollisuuksia oppia uusia taitoja, kohentaa kielitaitoa sekä tutustua uusiin ihmisiin ja uuteen työkuulttuuriin, ja näin parantaa myös

työllistymismahdollisuuksia (Berhanu 2017, 14-18). Sen lisäksi vapaaehtoistoiminta antaa sekä maahanmuuttajille että vastaanottavalle yhteiskunnalle hyvän mahdollisuuden tavata toisiaan, olla suorassa vuorovaikutuksessa, tutustua toisiinsa sekä välttää ennakkoluuloja ja rakentaa luottamusta keskenään (Berhanu 2017, 37). Ehdotukseksi Berhanu esittää, että vapaaehtoistoimintaa tulisi lisätä hallituksen ja kuntien kotoutumishjelmaan. Hänen mukaansa vapaaehtoisjärjestöjen johtajien ja työntekijöiden on hyvä tunnistaa maahanmuuttajien sosiaalisen ja taloudellisen inklusion kansalliset hyödyt. Lisäksi vapaaehtoistyön koordinaattorien täytyisi tehdä vapaaehtoistyötä helpommaksi poistamalla sen esteitä. (Berhanu 2018, 54.)

5.2 Lukkariin opinnäytetyö ukrainalaisten vapaaehtoistyöstä

Marianna Lukkari on opinnäytetyössään seurannut sotaa paenneiden ukrainalaisten tekemää vapaaehtoistyötä sekä sen vaikutusta heidän kotoutumisessaan. Kyseisessä opinnäytetyössä hän halusi selvittää vapaaehtoistyön vaikuttavuutta edistää turvapaikanhakijoiden osallisuutta sekä toimijuutta yhteiskunnassa ja näin parantaa kotoutumista (Lukkari 2023, 16). Lukkari toteaa, että vaikka vapaaehtoistyö ei edistäisi työllistymistä, silti kotoutumisessa tapahtuu silti tärkeitä asioita kuten kielen oppimista, sosiaalisen taidon kehittymistä tai työkuulttuuriin tutustumista (Lukkari 2023, 33-34).

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajavanhempien kannustimia ja esteitä osallistua heidän lastensa koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajavanhempien aktiivista osallistumista sekä sen avulla edistää heidän integroitumistaan kouluyhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin mitkä tekijät vahvistavat tai estävät maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallistumista vanhempainyhdistysten toimintaan. Tutkimuskysymyksinä ovat mitkä tekijät vahvistavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallistumista ja mitkä asiat estävät sitä, sekä miten maahanmuuttajataustaiset henkilöt kokevat yhdistyksen toiminnan.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Suomen Vanhempainliiton jäsenyhdistyksille ja maahanmuuttajavanhemmille tarkoitetuissa tiedotteissa, oppaissa ja kampanjoissa sekä toiminnan kehittämisessä.

6.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä käytettiin menetelmänä kvalitatiivista, eli laadullista tutkimustapaa. Työssä selvitettiin vanhempainyhdistysten toiminnan kokemuksia yhdistyksen hallituksessa olevilta maahanmuuttajavanhemmilta sekä myös niiltä, jotka eivät tarkoituksella ole lähteneet mukaan yhdistyksen toimintaan. Hallituksessa olevien määrä ei ole kovin suuri, mutta kuitenkin juuri heidän kokemuksensa ja näkemyksensä avaisivat hyvin asioita muille samanlaisia aktiviteetteja harkitseville. Myös heiltä, jotka omalla päätöksellään eivät halunneet olla mukana yhdistyksen toiminnassa, sain hyviä ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi, koska heillä oli kyllä motivaatiota, mutta syystä tai toisesta heidän oli vaikeaa, sillä hetkellä, panostaa kyseiseen toimintaan.

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään ihmisten toiminnan merkityksellisyyteen. Haastattelun vastauksia tulee tulkita ja ymmärtää osana kulloistakin asiayhteyttä. Vastauksissa korostuvat kielten ja kulttuurien vaikutukset, joten ihmisten puheita on tarkasteltava aina myös siitä näkökulmasta. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 81-83.)

Tässä työssä käytettiin teemahaastattelua, eli puolistrukturoitua haastattelua. Avoimeen haastatteluun verrattuna teemahaastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen ympärillä (Hirsijärvi & Hurme 2004, 48). Jokainen kokemus on ainutlaatuinen ja sen vuoksi oli hyvä syventää sisältöä haastateltavien vastauksiin perustuvilla lisäkysymyksillä, eikä rajoittua vain tiukasti haastattelua varten laadittuun kysymyslistaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88). Tällä menetelmällä haastateltavilta saatiin mahdollisimman laaja näkökulma ja mielipiteet teemojen ympärille ja niistä syntyviä uusia löytöjä voidaan hyödyntää muun muassa mahdollisessa jatkotutkimuksessa.

6.3 Aineiston keruu

Ainestoa kerättiin teemahaastattelujen avulla. Kohderyhmänä oli koulujen vanhempainyhdistyksen hallituksessa olevia maahanmuuttajia sekä yhdistyksen toiminnasta kiinnostuneita. Koska heillä oli jollain tavalla halu ja into osallistua toimintaan, oli keskeistä selvittää sen takana olevat syyt sekä mahdolliset esteet. Moni haastateltava halusi tehdä haastattelun englanniksi. Eräs heistä osasi hyvin suomea, mutta silti hän valitsi haastattelukielekseen englannin, koska hän pystyi ilmaisemaan tunteitaan paremmin englanniksi. Monet muut haastateltavat ymmärsivät myös jonkin verran suomea, mutta he eivät kuitenkaan olleet onnistuneet osallistumaan suomenkieliseen keskusteluun vanhempainyhdistyksessä.

Koulun vanhempainyhdistyksiä on perustettu päiväkodista lukiokoulutukseen asti, mutta tässä tutkimuksessa kohderyhmäksi rajoitettiin peruskoulun vanhempainyhdistykset. Tämä johtui siitä, että päiväkotikäisenä kodin ja hoitohenkilökunnan kanssakäyminen on tiivistä, kun lapsia viedään ja haetaan sieltä joka päivä. Kun lapsi pääsee kouluun, kodin ja koulun

henkilökunnan välinen yhteydenpito siirtyy pitkälti digitaaliseksi. Tällä opinnäytetyöllä haluttiin selvittää nimenomaan vanhempainyhdistyksen kautta saatavaa yhteistyökumppanuutta kodin ja koulun välille.

Tavoitteena oli saada tutkimukseen Suomen Vanhempainliiton myötävaikutuksella 5-7 haastateltavaa. Ensin haastateltavia haettiin pääkaupunginseudulta HELVARY:n (Helsingin Vanhemmat ry), Koko Espoo ry:n sekä VANVARY:n (Vantaan vanhempainyhdistysten yhdistys ry) jäsenyhdistyksistä. Tämä osoittautui kuitenkin haastavaksi. Suomen Vanhempainliiton ehdottama yksi maahanmuuttajaäiti vastaanotti kuitenkin haastattelupyynnön ja hän auttoi myös lisähaastateltavien etsimisessä. Osan haastateltavista sain myös lähettämällä viestiä suoraan tietyille vanhempainyhdistyksille sähköpostitse tai Facebookin Messengerin kautta. Valitsin tarkoituksella sellaisia kouluja, joissa olisi opiskelemassa suhteellisen paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia. Sain lopulta haastateltavaksi viisi vanhempaa, joista kolme oli Helsingistä ja kaksi Vantaalta.

Lähetettiin alustavat haastatteluteemat ennakkoon haastateltaville henkilöille sähköisesti heidän osallistumis päätöksensä tukemiseksi. Kenenkään haastateltavan äidinkieli ei ollut suomi, joten heille oli hyvä antaa riittävästi aikaa haastattelun sisällön ymmärtämiseen. Haastateltavilta ei kuitenkaan edellytetty tarkempaa tutustumista ennakkokysymyksiin tai vastauksia etukäteen ennen haastattelun toteuttamista.

Haastattelut tehtiin pääsääntöisesti tapaamalla henkilöt kasvokkain. Tämä siksi, että haastateltavien ei-verbaalisia reaktioita pidettiin myös tärkeinä. Koska minulla ja haastateltavilla ei myöskään ollut sama äidinkieli, etätapaaminen voisi mahdollisesti heikentää hieman ymmärryksi tulemistä. Kasvokkain tapaaminen madalsi myös kynnystä sanoa, ettei kuullut selkeästi tai ymmärtänyt kysymystä riittävän hyvin.

Haastattelut toteutettiin joulukuun 2023 ja helmikuun 2024 välisenä aikana yksilöhaastatteluina. Kaikki haastattelut nauhoitettiin aineiston myöhempää analysointia varten. Tapaamisia järjestettiin usein kirjastojen muilta suljetuissa ryhmätyöskentelytiloissa, mutta joskus myös haastateltavien kotona tai etänä Teams -kokouksena. Yksi haastattelu tehtiin suomeksi ja muut englanniksi. Vaikka haastattelut toteutettiin pääosin englanniksi, tässä raportissa kaikki kommentit on esitetty suomeksi.

Haastateltavat olivat kaikki naishenkilöitä. Heidän Suomessa oleskeluaikansa olivat haastatteluhetkellä olleet kahdesta vuodesta kahteenkymmeneen yhteen vuoteen. Lisäksi heidän lapsensa olivat sekä alakoulu- että yläkouluikäisiä. Kaksi haastateltavista oli taustaltaan aasialaisia ja kolme eurooppalaisia ja yhdellä oli lisäksi afrikkalaista taustaa. Kolme haastateltavista oli vanhempainyhdistyksen hallituksessa ja kaksi heistä ei ollut.

6.4 Aineiston analyysi

Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä käytettiin aineistoanalyysiin temaattista analyysimenetelmää eli teemoittelua. Temaattisessa analyysissä tutkimusaineistot luokitellaan tutkimusteemojen mukaan. Haastateltavien puheista saatuja ilmaisuja luokitellaan tutkijan tulkintoihin perustuen erilaisiin luokkiin. Nämä teemaluokat eivät kuitenkaan rajoitu pelkästään ennakoon laadittuihin haastatteluteemoihin, vaan tutkija voi tarpeen mukaan jäsentää aineistoa haastatteluissa ilmenevillä uusilla teemoilla. Tärkeä osa tässä menetelmässä on se, että teemojen avulla etsitään olennaiset asiat tutkimusaineistoista. Lopuksi teemojen luokittelun ja analyysin pohjalta tuloksia johdatetaan lopullisiin johtopäätöksiin. (Hirsijärvi & Hurme 2004, 143-144 & 173; Juhila 2021; Koski 2020; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Tuomi & Sarajärvi 2018, 140-145.)

Haastattelut litteroitiin kokonaisuudessaan, koska haastatteluvaiheessa oli vielä vaikeaa hahmottaa tarkasti mikä olisi tutkimuksen kannalta olennaista ja mikä ei. Tulokset pelkistettiin siten, että keskustelujen olennaiset osat poimittiin eri haastateltavilta. Sen jälkeen tietoja järjestettiin kolmen ison haastatteluteeman kategoriaan: 1) tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja yhdistyksen toivottu tarkoitus, 2) kannustimet vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumiselle sekä 3) esteet vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumiselle.

Suhteellisen pienen haastateltavien määrän vuoksi tulosten liiallinen yleistäminen saattaa josakin tapauksessa olla epätodenmukaista, mutta koko prosessin ajan yritettiin kuitenkin etsiä lisää myös haastattelun tuloksia tukevia muita tuotoksia yleistämisiongelman minimoimiseksi. (Alasuutari 2011, 12. Yleistäminen.)

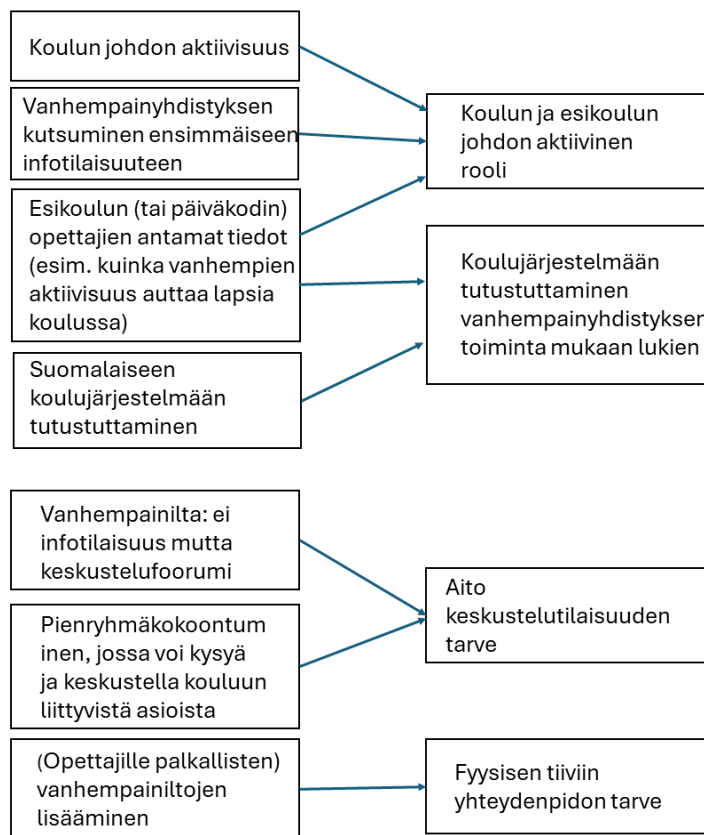
7 Haastattelun tulokset

Tässä tutkimuksessa käytetään haastateltavista pelkästään nimiä ”Äiti A”, ”Äiti B”, jne. heidän henkilöllisyytensä esilletulon välttämiseksi. Haastattelujen kestot olivat 40 minuutista yli 1,5 tuntiin. Tilaisuuksien ilmapiirit olivat rentoja ja avoimia, koska haastattelut tehtiin yhtä lukuun ottamatta muilta täysin suljetuissa tiloissa, kuten haasteltavan kotona, kirjastojen ryhmätyöskentelyntiloissa tai Teams -kokouksena kotona. Keskustelut lähtivät välillä hivenen poikkeamaan tutkimukseen liittyvistä teemoista muihin eri teemoihin, mutta tällöin seurattiin tilanteen kulkua ja yritettiin hakea kontekstin kytköksiä aiheeseen ja palauttaa tarvittaessa keskustelu haastattelun varsinaisiin teemoihin.

7.1 Tietoa vanhempainyhdistyksestä ja toiveita koulun/yhdistyksen toiminnalle

7.1.1 Toiveita koulun toiminnalle

Kuten seuraavasta kuviosta (Kuvio 2) näkyy, mitä paremmin koulun johto (usein rehtori) ottaa vanhempainyhdistyksen kumppanikseen ja kutsuu sen jäseniä aktiivisesti eri tilaisuuksiin, sitä paremmin maahanmuuttajavanhemmat havaitsivat koko yhdistyksen olemassaolon. Varsinkin uusien ensimmäisen luokan oppilaiden vanhemmille suunnattu infotilaisuus antoi hyvää ensikäden tietoa yhdistyksestä.

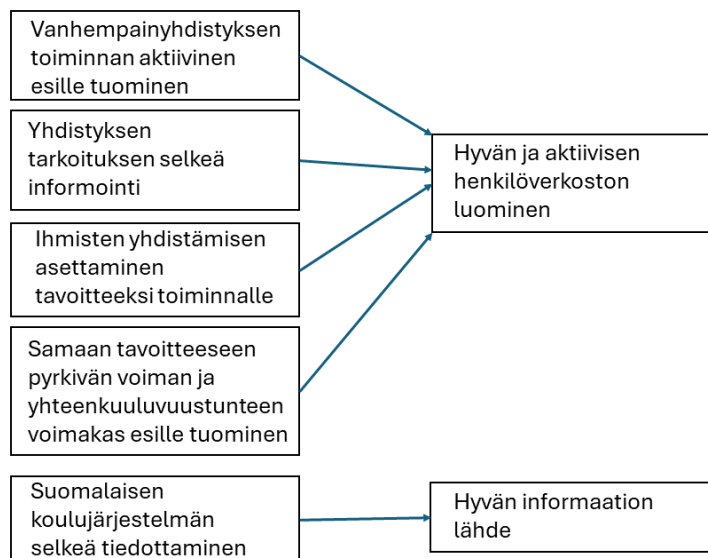
Kuvio 2: Tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja toiveita koulun toiminnalle

Haastatteluissa tuli usein myös esiin, että maahanmuuttajavanhemmilla itsellään ei ole koulu- maailman kokemusta Suomessa ja he kaipasivat paljon perustietoa koko koulujärjestelmästä. Maahanmuuttajavanhempia kiinnostaa lasten koulutus, mutta heillä ei ole riittävästi käytännön tietoa miten suomalaisessa koulussa järjestetään opetusta, kuinka paljon vanhempia kutsutaan koulujen eri tapahtumiin, tai mitä heidän itsensä pitäisi tehdä lastensa hyväksi. Vanhemmat eivät kuitenkaan ole uskaltaneet nostaa kättään ja kysyä asioita isoissa tilaisuuksissa, koska he eivät halunneet pysäyttää tilaisuuden kulkua riittämättömän kielitaitonsa vuoksi. Luokan kokouskin tuntui osalle heistä liian suurelta tapahtumalta kysyä asioita kättä nostamalla. Äiti E ehdotti, että jo esikoulun aikana sen opettajat järjestäisivät tilaisuuden,

jotta tiedettäisiin koulujärjestelmästä ennen kouluun menoa. Toisaalta vanhempainyhdistyksen toivottiin toimivan myös hyvänä mahdollisena informaation lähteenä ja kertovan asioita erityisesti maanmuuttajavanhemmille pienemmissä kokouksissa. Vanhemmat tarvitsevat tarkempia ja konkreettisempia tietoja, ei pelkästään kyseisen koulun toimintatavoista, vaan myös koko suomalaisesta koulutusjärjestelmästä.

Äidit ymmärsivät kyllä opettajien kiireisyyden, mutta he toivoivat silti enemmän fyysistä yhteydenpitoa heihin sekä luokan muihin vanhempiin. Toiveena oli myös, että opettajat voisivat järjestää vanhemmille mahdollisuuden kokoontua useammin yhteen. Kun digitaalisessa Wilma-viestinnässä vanhempien keskinäinen viestittely ei onnistunut, Äiti A:n luokassa oli vanhempien oma Whatsapp-ryhmä. Tällaiseen toimintaan tarvitaan kuitenkin aina joku, joka ehdottaa ryhmän perustamista ja kerää yhteystiedot vanhemmilta, mikä heidän tapauksessaan onneksi onnistui.

7.1.2 Toiveita vanhempainyhdistyksen toiminnalle

Kuvio 3: Tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja toiveita yhdistyksen toiminnalle

Näyttää siltä (Kuvio 3), että vanhempainyhdistysten kannattaa itse tulla mahdollisimman näkyviksi eri tilaisuuksissa ja kertoa selkeästi mikä on juuri heidän yhdistyksensä tarkoitus.

Äiti B arveli, että maahanmuuttajavanhemmat ajattelisivat näin:

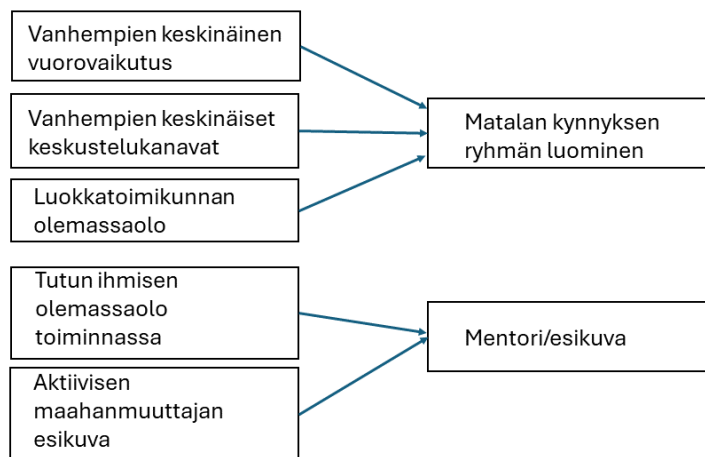
Ihmiset ehkä ajattelee, että se on niin ihan suomalaisten juttu. Minä en pysty siihen. Miten vaikeaa, että minä en tiedä mikä se on, ja kaikenlaista... (Äiti B)

Osan äitien mielestä vanhempainyhdistykset näyttävät myös jonkinlaisilta rahankeruukoneilta koulua tai luokkaa varten. Esimerkiksi Äiti C toivoi, että vanhempainyhdistyksen tarkoitus olisi

ennemminkin koulun vanhempien yhdistäminen. Äiti A:n mielestä koulun järjestämä vanhempainilta on usein opettajajohtoinen infotilaisuus, eikä siinä voi oikeasti tutustua luokan vanhempiin. Kaivattiin enemmän aitoa keskustelua opettajien ja vanhempien välillä sekä vanhempien kesken.

7.2 Vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumisen kannustimet

Seuraavaksi tutkimuksessa nostettiin esille asiat, jotka toimivat kannustimena maahanmuuttajavanhempien vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumisessa. (Kuvio 4-6.) Haastattelussa kävi ilmi, että se mitä vanhemmat ajattelivat usein kannustimenaan, olisi heidän mahdollisuutensa saada osallistua eri toimintoihin. Se tarkoittaa sitä, että ei niin tapahdu välttämättä tällä hetkellä. Ja se oli yksi syy, miksi osa haastateltavista ei osallistunut vanhempainyhdistyksen toimintaan.

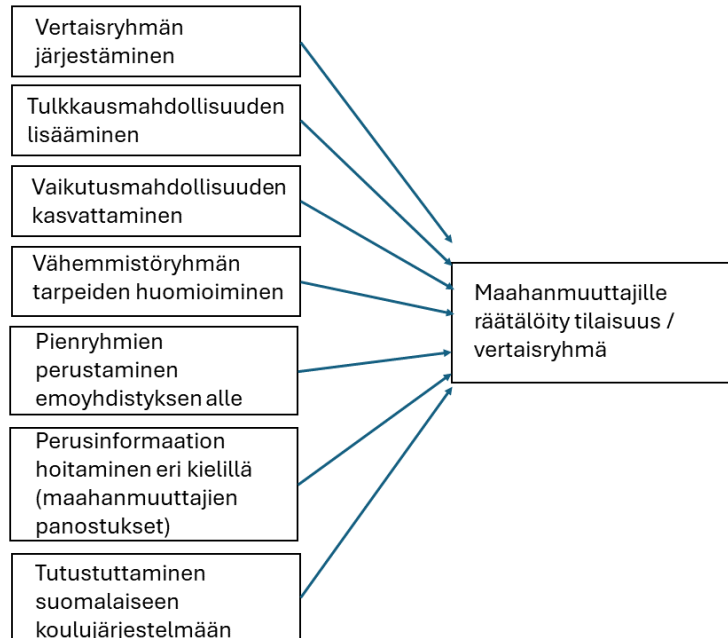
Kuvio 4: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 1

Kannustimet ovat osittain samankaltaisia edellisessä luvussa mainittujen asioiden kanssa. Maahanmuuttajavanhemmat kaipasivat selvästi sellaisia pienryhmiä, joissa voisi helpommin kysyä asioita. Muun muassa Äiti A:n mielestä oli tärkeää luoda hyvä keskustelukanava, jotta lisättäisiin vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta (Kuvio 4).

Äiti A ja Äiti B kertoivat, että entuudestaan tuttujen ihmisten läsnäolo vanhempainyhdistyksessä auttaisi paljon. Tutulta ihmiseltä on helpompi kysyä vaikka jälkikäteen, jos jotain ei ole ymmärretty kunnolla tai jokin asia askarruttaa. Tällöin ei myöskään tarvitse keskeyttää koko kokousta. Lisäksi tutuilta saa helpommin kannustusta omaan tekemiseen ja mielipiteeseen.

Jos vanhempien kanssa on hyvä suhde, sitten se helpottaa tai esimerkiksi ... jos minun lapseni joku paras ystävän äiti, ehkä minä keskustelen, että miten tässä tehdään... (Äiti B)

Äiti B:n mielestä myös jo olemassa olevat aktiivijäsenet voisivat toimia hyvinä esikuvina ja rohkaista muita maahanmuuttajavanhempia.

Kuvio 5: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 2

Osa vastaajista ehdotti myös konkreettisia toimenpiteitä. Ainakin muutamat äidit toivoivat saavansa perusinformaatiota omalla kielellä (Kuvio 5). Kieliongelman poistamiseksi Äiti E ehdotti eri kielisten pieniryhmien perustamista vanhempainyhdistyksen alle esimerkiksi toimikuntana. Hän totesi, ettei viranomaisten tai koulun henkilökunnan tarvitse välttämättä kääntää ja valmistaa materiaalia eri kielille, vain he voisivat ottaa kielitaitoisempia vanhempia mukaan tarvittaviin toimikuntiin. Jos samakielisiä maahanmuuttajavanhempia on paljon samassa koulussa, he voisivat auttaa toisiaan ja toimia ryhmänä.

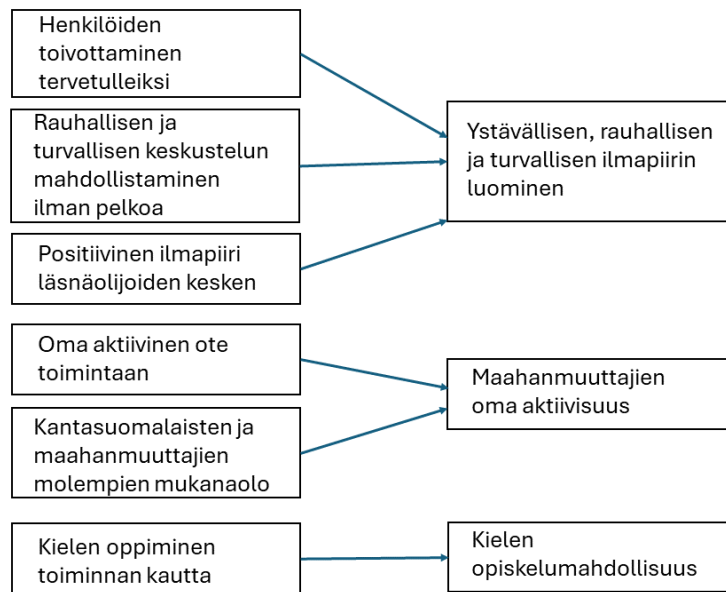
Ilmapiirin tärkeys nostettiin myös esiin (Kuvio 6). Äiti C kertoi muun muassa tapauksesta, kun hän meni yhtenä päivänä pienen tyttärensä kanssa puistoon:

Ei kukaan edes tunnistanut, että tilassa tapahtui jotain muutosta (eli uusi äiti ja tytär tulivat puistoon) ... Se ei ollut kovin viihtyisää. Kävelimme sisään ja kävelimme ulos. Koska en tuntenut oloani mukavaksi, en tuntenut olevani terve-tullut. Minun ei olisi pitänyt olla siellä. Niinpä kävelin ulos ja minulta kesti ehkä vielä kuukauden, ennen kuin sain rohkeutta mennä sinne uudestaan... En ole näkymätön. (Äiti C)

Hän lisäsi myös:

Jos heillä (toimintaan osallistuvilla) kaikilla on sama yhteinen tavoite, silloin kaikki voisivat tuntea kuuluvansa sinne. (Äiti C)

Hänen mielestään yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeää yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Kuvio 6: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 3

Äiti C toimii maahanmuuttajille tarkoitetuissa erilaisissa ryhmissä vapaaehtoisena vetäjänä ja hänellä on tapana aina kokouksen alussa toivottaa kaikki osallistujat tervetulleiksi sekä järjestää esittelykierron, vaikka muut tunsivat toisensa jo entuudestaan. Hänen mielestään näin ihmisiä toivotetaan tervetulleeksi joukkoon ja kynnyksen jutella viereisen ihmisen kanssa madaltuu. Hän ehdotti jopa pelinomaista kokouksen aloittamista, koska se auttaisi keventämään ilmapiiriä ja avartamaan ihmisten mieltä. Ystävällisen, rauhallisen ja turvallisen ilmapiirin rakentaminen ryhmässä on tärkeää yhteenkuuluvuuden luomiseksi.

Äiti D sanoi kannattavansa maahanmuuttajavanhempien kannustamista aktiivisempaan toimintaan. Hänen mielestään vanhempien rekrytointi koulujen vanhempainyhdistykseen on vaikeaa myös suomalaisten keskuudesta, joten kukaan ei sanoisi maahanmuuttajille, että ”älä tule”. Sen vuoksi auttamisen halu ja aktiivisuus helpottaisivat mukaan pääsemisessä. Äiti E totesi puolestaan, että siihen tarvitaan myös sekä suomalaisten että maahanmuuttajien vastaanottoa ja ymmärrystä toisiaan kohtaan. (Kuvio 6.)

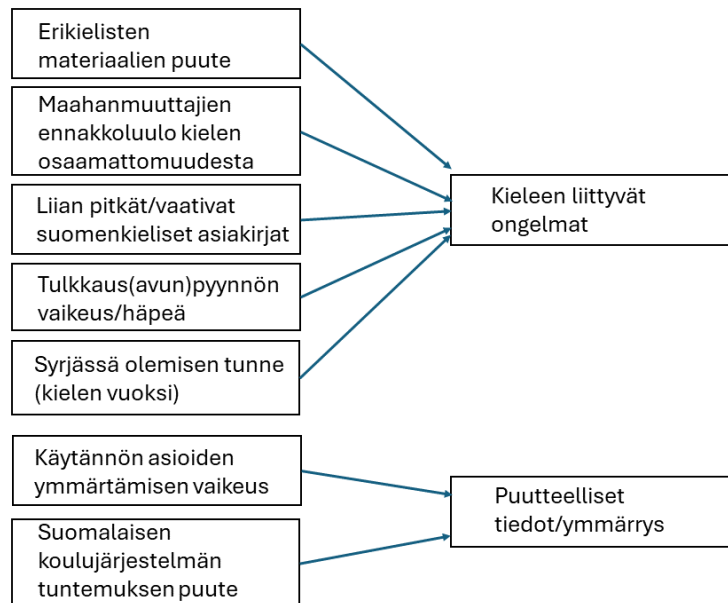
Äiti D:n mielestä myös kielen opiskelu on todella tärkeä sosiaalisen integroinnin kannalta (Kuvio 6). Hän ehdottaakin aina ulkomaalaisille ystävilleen suomen kielen opiskelua riippumatta siitä, kuinka pitkään he aikovat asua Suomessa.

Kun työsi vaatii sinua opiskelemaan kieltä, se on tuskallista. Mutta jos opiskelet huvin vuoksi, se on hauskaa! (Äiti D)

7.3 Vanhempainyhdistyksen toimintaan osallistumisen esteet

Kieleen liittyvät esteet nousivat myös tässä esiin melkein kaikilta (Kuvio 7). Tämä oli ennakkoon arvattavissa myös siitä, että yhtä lukuun ottamatta nämä haastattelut toteutettiin englannin kielellä. Vaikka osa haastateltavista osasi suhteellisen hyvin suomea, heille englannin kielellä ilmaiseminen oli kuitenkin helpompaa.

Este

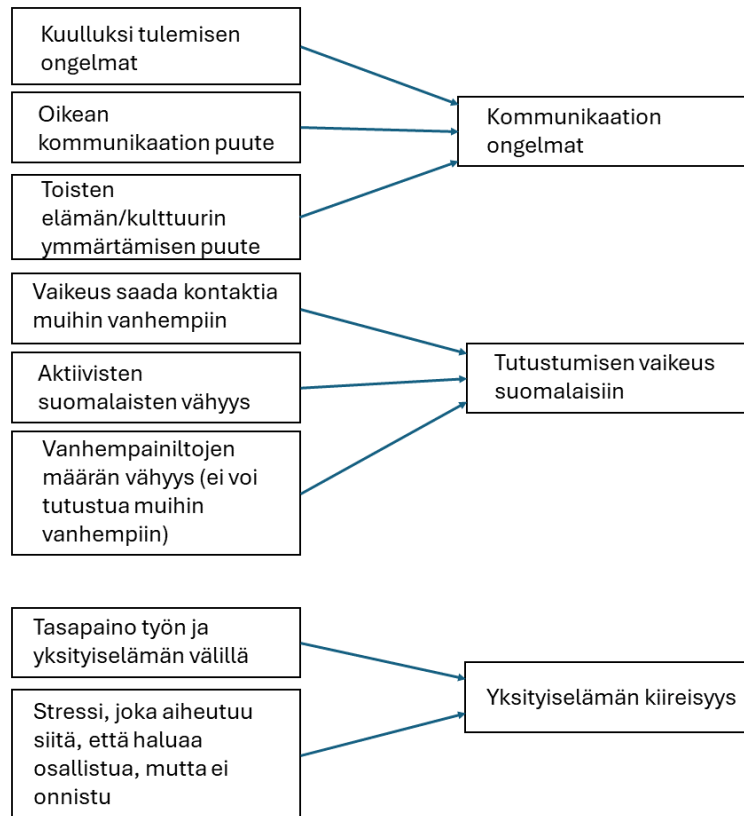
Kuvio 7: Esteet toimintaan osallistumiselle, osa 1

Haastateltavat ymmärsivät kyllä, ettei koko kokousta voi pitää englanniksi heidän vuokseen. Kuitenkin, jos englannin kielellä kommunikointi ei onnistu kokouksessa, toiveena nousi esille, että ainakin joku voisi tiivistää tärkeimpiä asioita heille helpolla suomen kielellä. Myös pöytäkirjat ja viestit yhdistyksen asioista olivat usein pitkiä ja sanastot vaikeita ja niihin paneutumiseen olisi mennyt paljon aikaa.

Haastateltavien mielestä maahanmuuttajavanhempien oma ennakkoluulo riittämättömästi kielitaidostansa saattaa myös estää aktiivista osallistumista. Äiti C oli kuitenkin sitä mieltä, että nykyajan teknologiaa voi käyttää pitkälti kieliongelman ratkaisemiseksi, jos ihminen oikeasti haluaa osallistua johonkin toimintaan. Hänestä kieltä tärkeämpi olisi ryhmän tai vastaanottavan tahon luoma ilmapiiri ja tuki.

Suomi on tiedon maa. Internetistä löytyy paljon tietoa, mutta haastateltavilla oli ongelmana saada tietoa käytännön tason asioista (Kuvio 7). Esimerkkeinä nostettiin esiin koulujen eri linjalinnat (eri kielilinjat, musiikkilinjat jne.) sekä vieraiden kielten opetuksen valinnat.

Suomalaisessa koulumaailmassa on paljon tuntemattomia asioita ja niiden selvittämiseen menee aikaa, eikä vanhempainyhdistyksessä saa tietoa mitä siellä oikeasti tapahtuu.

Kuvio 8: Esteet toimintaan osallistumiselle, osa 2

Kommunikaation ongelmat nostettiin esiin myös tässä yhteydessä (Kuvio 8). Esimerkiksi Äiti E:n mielestä suomalaiset ja maahanmuuttajat elävät kahdessa erilaisessa todellisuudessa.

Suomalaiset ja maahanmuuttajat eivät elä yhdessä. Onko täällä suomalainen todellisuus ja maahanmuuttajien todellisuus erikseen? (Äiti E)

Hän tahtoi sanoa sitä, että kumpikaan ei oikein tunne toistensa elämää tai tapoja.

Näen monikulttuurisuutta, mutta en interkulttuurisuutta... Jos et sukella maahanmuuttajien todellisuuteen, sinulla ei ole aavistustakaan siitä, mitä siellä omassa maassasi todella tapahtuu... (Äiti E)

Koska Äiti E ei ole asunut Suomessa vielä kovin pitkään, hän ei osannut sanoa, että olisiko koulujen vanhempainyhdistyksellä kyky kuroa tätä kuilua umpeen. Hän halusi kuitenkin korostaa tässä molempien osapuolten lähestymisen ja ymmärtämisen tärkeyttä.

Myös muut haastateltavat nostivat esille suomalaisiin vanhempiin tutustumisen vaikeuden (Kuvio 8), joka askarrutti osallistumisessa vanhempainyhdistyksen toimintaan. Jos he eivät tunne

yhdistyksessä entuudestaan ketään, heille osallistumisen rimaa nousee vielä korkeammalle kuin suomalaisilla.

Osalle haastateltavista vanhempainyhdistys näyttäytyi myös jonkinlaisena rahankeruukoneena. Kaikilla on paljon muita asioita hoidettavanaan ja heidän mielestään, jos vanhempainyhdistyksen toiminta on vain rahan keruuta, sen tarkoitus ei riitä heidän oman kiireisen aikansa uhraamiseen. Nämä sinänsä aktiiviset maahanmuuttajavanhemmat halusivat oikeasti osallistua ja vaikuttaa asioihin yhteiskunnassa. Ehkä juuri siksi he toivoivat vanhempainyhdistyksen asioiden muuttuvan heille suotuisampaan suuntaan (Kuvio 8).

8 Johtopäätökset tuloksista

Haastateltavien löytäminen oli huomattavasti luultua vaikeampaa. Koulujen vanhempainyhdistysten aktiivit ovat nykyään vähemmistöjä myös suomalaisten keskuudessa. Haastattelussa tuli esille jopa yhden vanhempainyhdistyksen toiminnan lopettaminen hallitukseen osallistuvien ihmisten puutteen vuoksi. Aivan tutkimuksen loppuvaiheessa tuli ilmi myös Koko Espoo ry:n, eli Espoon vanhempainyhdistysten yhdistyksen lopettaminen.

Kaksi vanhempaa tämän tutkimuksen vanhemmista osallistui vanhempainyhdistyksen toimintaan suomeksi. Kielen osaamisella on suuri merkitys, kuten Äiti D totesi haastattelussa. Tutkimuksessa tulikin hyvin esiin, että olisi mietittävä erilaisia keinoja kielimuurin voittamiseksi.

Haastatteluun osallistuneet äidit olivat muutoinkin muuten todella aktiivisia ja valmiita työskentelemään myös vapaaehtoisina. Eräs haastateltava oli jo pitkän aikaa ollut vanhempainyhdistyksen hallituksen aktiivisena jäsenenä, ja toinen oli aloittanut vastaavaan toiminnan noin vuosi sitten. Yksi haastateltavista oli puolestaan ollut kerran hallituksen jäsenenä, mutta oman henkilökohtaisen tilanteensa vuoksi jäänyt sieltä pois. Hänen aikomuksenaan oli kuitenkin palata takaisin jossain vaiheessa. Kaksi muuta haastateltavaa oli aivan tarkoituksella välttynyt olevansa kokonaan poissa vanhempainyhdistysten toiminnasta. Monet haastateltavista olivat aktiivisia myös muissa organisaatioissa Suomessa, varsinkin sellaisissa, joissa autetaan maahanmuuttajia eri asioissa.

Maahanmuuttajavanhemmat kaipasivat myös oikeita tapaamisia kasvokkain. Asia tuli esiin varsinkin heiltä, joilla oli ollut hyviä kokemuksia omasta lapsuuden koulu yhteisöstä. He luonnollisesti peilasivat omien kouluvuosiensa ja kulttuurinsa koulu yhteisöä suomalaiseen järjestelmään. Heidän mielestään Suomessa arvostetaan jopa liikaa koulun autonomiaa ja koskemattomuutta ja suomalaiset vanhemmat tyytyvät saamiinsa tietoihin ja palveluihin. Tämä on toisenlaisessa kulttuurissa kasvaneille välillä vaikea ymmärtää. Jos vanhempien kesken olisi kunnan keskustelukanava tai -foorumi, heidän ei tarvitsisi vaivata opettajia, vain he voisivat kysyä monia tarvittavia asioita tutuilta suomalaisilta. Ilman henkilökohtaisia kontakteja

tällaisen suhteen rakentaminen on kuitenkin hankalaa, eikä monilla riitä voimia eikä aikaa sen toteuttamiseen.

Jos vanhempainyhdistys voisi tarjota pienimuotoisia ryhmiä tai keskustelufoorumeita, se auttaisi henkilöverkoston luomisessa. Yhdistys voisi rohkaista esimerkiksi luokkatoimikuntien perustamista eri vuosiluokille.

Luokkatoimikunnan olemassaolo voisi auttaa myös koko koulun maahanmuuttajavanhempien rekrytoinnissa vanhempainyhdistyksen rivijäseniksi tai hallituksen jäseniksi. Myös aktiivisimmat maahanmuuttajavanhemmat tarvitsisivat vahvaa taustatukea omasta pienemmästä piiristään, koska he pelkäävät osittain sitä, että kielitaidon riittämättömyys aiheuttaisi vaivaa suomalaisille vanhemmille tai suomalaiset eivät pitäisi sitä hyvänä. Jo aikaisemmin mainittu Suomen vanhempainliiton Kotimentori -kehittämishanke (Suomen Vanhempainliitto 2018c) voisi auttaa myös tämän haasteen helpottamisessa. Jos mentoreiksi koulutetaan alakoulun samaan kieliryhmään kuuluvia vanhempia, he voisivat toimia esikuvina sekä tukena uusille tulokkaille.

Ystävällisen, rauhallisen ja turvallisen ilmapiirin luominen rohkaisee osallisuuteen. Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) on tavoitteena myös tukea maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, §1.) Nivala (2021) on todennut maahanmuuttajien yhteenkuuluvuuden tunteen ja vuorovaikutuksen sekä itseilmaisumahdollisuuden tärkeyden. Myös Talentian etiikkaoppaassa todetaan, että osallisuus on sisältäpäin tuleva tunne, joka kehittyy voimaantumisesta ja valtaistumisesta, tasavertaisesta toimijuudesta (Talentia ry 2017).

Ne haastateltavat, jotka olivat jo olleet mukana vanhempainyhdistyksen hallituksessa, saivat mielestään paljon enemmän tietoa lastensa koulusta ja koko koulujärjestelmästä. Lisäksi he saivat samalla enemmän kontakteja suomalaisiin vanhempiin. Näin he saavuttivat mukanaolollaan sen, mitä he alun perinkin tulivat hakemaan.

Maahanmuuttajavanhemmille suomen kieli on joka tapauksessa vieraskieli. Myös sen lukemiseen tarvitaan enemmän aikaa ja voimavaroja. Jos asiakirjoissa on paljon tekstejä, pitkiä lauseita ja/tai monimutkaisia sanoja, heidän aikansa ja voimavaransa eivät välttämättä riitä niiden lukemiseen. Pöytäkirjoja tai muita dokumentteja laadittaessa, hallituksen jäsenet voisivat nostaa teksteissä tärkeimmät asiat selkeämmin esille, jolloin maahanmuuttajavanhemmat voisivat niitä lukemalla seurata ainakin asiakirjojen ydinasioita.

Berhanu (2017) totesi omassa tutkimuksessaan, että vapaaehtoistoiminta auttaa rakentamaan inhimillistä pääomaa sekä antaa maahanmuuttajille mahdollisuuksia myös oppia uusia taitoja. (Berhanu 2017, 14-18.) Hän ehdottaakin vapaaehtoistyön koordinaattoreiden poistavan esteitä maahanmuuttajien osallistumiselle. Samalla hän toteaa, että vapaaehtoisia on maahanmuuttajien keskuudessa todella vähän. Vapaaehtoistyö edistää kuitenkin ihmisten osallisuuden

sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta, ja näin kohentaa myös heidän hyvinvointiaan (Europarlamentti 2008; Marjovuori 2014, 77-78; THL 2023, 215-217).

Tutkimuksen haastattelujen suurin yllätys oli löytää erittäin aktiivisia maahanmuuttajia. Vaikka heitä olisi toiminnassa vähemmistö, vanhempainyhdistysten kannattaisi kuitenkin etsiä ja hyödyntää heidän kaltaisiaan henkilöitä. Heillä on motivaatio korkealla ja todennäköisesti vapaaehtoistyö edistää myös heidän hyvinvointiaan. Monet heistä ovat tunteneet myös yhteenkuuluvuutta yhdistykseen osallistumisen kautta, vaikka haastattelun tuloksena ilmenikin, että valitettavasti asia ei kaikkien osalta juuri toteutunutkaan.

Haastateltavien vastauksista päätellen vanhempainyhdistyksen toiminnassa esiin nousseet esteet eivät olleet lainkaan ylitsepääsemättömiä, kieliongelmaa lukuun ottamatta. Päinvastoin ne olivat suhteellisen helposti ylitettäviä. Tärkeimmäksi asiaksi nousi esille suotuisan ilmapiirin rakentaminen; hymyilläään kun tavataan, kysytään vähän kuulumisia, näytetään muille halua tutustua jne. Käytyäni Suomen Vanhempainliiton henkilöiden kanssa keskusteluja tästä, he totesivat, että suomalaisten ujous ja pidättyväisyys ymmärretään välillä väärin maahanmuuttajavanhempien keskuudessa. Kuitenkin suomalaiset voisivat sanoa senkin ääneen ja näin molemmat voisivat osoittaa ymmärrystä toistensa kulttuuria kohtaan.

Hallintoon liittyvien pakollisten asiakirjojen kieli on varmasti maahanmuuttajavanhemmille vaikea hallita nopeasti. Vanhempainyhdistysten toiminta ei ole kuitenkaan pelkästään hallinnollista. Siellä myös keskustellaan ajankohtaisista koulun asioista, kuten erilaisista tapahtumista, haasteista yms. Usein joko koulun rehtori tai vanhempainyhdistystoiminnasta vastaava opettaja osallistuu yhdistyksen hallituksen kokoukseen. Heidän osallistumisensa voi antaa myös motivaatiota maahanmuuttajavanhempien osallistumiseen. Maahanmuuttajavanhempia kiinnostaa ylipäätään tieto suomalaisesta koulutuksesta, joka on erilainen kuin mitä he itse ovat kokeneet omassa maassaan. Avoin keskustelu koulun puolelta voisi tuoda kiinnostuneita maahanmuuttajavanhempia mukaan toimintaan.

Aktiivisille ihmisille osallisuuden tunteen merkitys on nähtävästi suuri. Monet haastateltavat olivat etsineet ja löytäneet itselleen oikean kanavan toteuttaa omaa haluaan auttaa muita ihmisiä. He olivat hyvin kiinnostuneita myös suomalaisesta koulujärjestelmästä sekä lastensa hyvinvoinnista. Usealta muulta vanhemmalta puuttuu sopiva kanava asioiden toteuttamiseen. Toivon mukaan vanhempainyhdistykset voisivat avata myös heille tällaisen uuden reitin.

Osa haastateltavista kertoi haastattelun jälkeen, että he eivät olleet itse miettineet aikaisemmin näitä asioita kovinkaan syvällisesti. Lähettämäni kysymykset sekä tehdyt haastattelut avasivat myös heidän ajatuksiaan. Ehkä jotkut löysivät myös uusia ulottuvuuksia ja innostuksen lähteitä vanhempainyhdistyksen toiminnasta. Kuitenkin näytti siltä, että he ovat valmiita toimimaan mahdollisuuksien mukaan aktiivisesti vanhempainyhdistyksessä, jos yhdistyksen tavoitteet vain vastaisivat heidän omia tavoitteitaan.

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää niitä kannustimia ja esteitä, jotka vaikuttavat maahanmuuttajavanhempien osallistumiseen heidän lastensa koulujen vanhempainyhdistyksen toimintaan. Tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajavanhempien aktiivista osallistumista sekä sen avulla edistää heidän integroitumistaan koulu yhteisöön sekä suomalaiseen yhteiskuntaan.

Tutkimuskysymyksinä olivat mitkä tekijät vahvistavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallistumista vanhempainyhdistyksen toimintaan ja mitkä asiat estävät sitä, sekä miten maahanmuuttajavanhemmat kokevat yhdistyksen toiminnan. Haastattelujen litteroinnin jälkeen haastateltavien kertomukset luokiteltiin kolmen eri haastatteluteeman kategoriaan: tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja yhdistyksen toivottu tarkoitus, yhdistyksen toimintaan osallistumisen kannustimet sekä osallistumisen esteet.

Haastateltavat olivat kaikki naishenkilöitä, joista kolme oli Helsingistä ja kaksi Vantaalta. Tutkimuksen alussa haluttiin haastatteluun mukaan eri taustaisia ja eri kulttuurisia vanhempia siinä toivossa, että myös eri kulttuuriset vaikutukset näkyisivät hyvin tuloksissa. Valitettavasti haastatteluihin ei kuitenkaan saatu esimerkiksi toisen sukupolven maahanmuuttajia eikä yhtään miespuolista vanhempaa. Vanhempainyhdistystoiminta näyttää muutenkin hyvin naisvaltaiselta. Piilekö tässä juuri maahanmuuttajamiesten osallistumisen vaikeus? Kuten analyysiosiossa mainittiin, esikuva tai vertaistuki auttaa ihmisiä osallistumaan toimintaan. Jos toiminnassa ei ole paljoa suomalaismiehiä joukoissa, on maahanmuuttajamiesten vielä vaikeampi tulla mukaan.

Eräs myös niiden perheiden vanhemmat, joilla toinen vanhempi on suomalainen, ovat usein helposti näkymättömiä vanhempainyhdistyksen toiminnassa. Minulla on eräs ystävä, joka sanoi, että heillä on selvä työnjako perheen sisällä siten, että suomalainen puoliso hoitaa heidän lastensa suomalaisen koulun asiat ja maahanmuuttajaystäväni hoitaa hänen oman kielensä koulutukseen liittyvät asiat. Vaikka kyseisessä tapauksessa maahanmuuttajavanhempi ei ole suoranaisesti aktiivinen yhdistyksen toiminnassa, hän on silti hyvin tietoinen asioista.

Lisäksi Äiti A kommentoi, että suomea sujuvasti puhuvia maahanmuuttajavanhempia ei välttämättä tunnisteta ”maahanmuuttajavanhemmiksi” ja näin ollen vanhempainyhdistys ei kiinnitä heihin erityisiä huomiota. Vaikeus maahanmuuttajataustaisten vanhempien saamisesta haastateltaviksi olisi ehkä osittain voinut johtua myös tästä.

9.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tässä opinnäytetyössä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjetta tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisista ja eettisesti kestävästä tiedonhankinta-, tutkimus- ja

arviointimenetelmistä (Tutkimuseettisen neuvottelukunta 2012, 6). Aineistoa kerättiin haastateltavien ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. He osallistuivat haastatteluun täysin omasta halustaan ja olisivat halutessaan myös voineet keskeyttää osallistumisen milloin tahansa (Tutkimuseettisen neuvottelukunta 2019, 7-9).

Haastateltavat ja minä emme olleet entuudestaan tuttuja. Kummallakaan osapuolella ei ollut ennakkotietoja toistensa henkilökohtaisista taustoista, eikä kiinnostuksen syistä tähän tutkimukseen. Haastateltavia informoitiin etukäteen lähettämällä heille saatekirje, haastattelun runko sekä suostumuskirje. Opinnäytetyön tarkoitus kerrottiin heille dokumenteissa tarkkaan ja ymmärrettävästi. Nämä asiakirjat esitettiin heille sekä suomeksi että englanniksi (liitteet), koska kenenkään haastateltavan äidinkieli ei ollut suomi. Myös itse haastattelut suoritettiin henkilöiden kanssa pääosin englanniksi. Haastattelujen varmistumisen jälkeen heiltä pyydettiin myös allekirjoitus suostumuskirjeeseen.

Aineiston anonymisointi kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoittaa suorien ja epäsuorien tunnistajien poistamista tai muuttamista. Eniten siihen käytetään peitenimiä. (Kuula 2011, 390). Tässä opinnäytetyössä käytetään haastateltavien henkilöllisyyden suojaamiseksi pelkästään peitenimiä kuten esimerkiksi ”Äiti A” tai ”Äiti B”. Haastateltavien määrä oli pieni, joten taustatietoja julkaistaan teksteissä mahdollisimman vähän.

Haastattelut nauhoitettiin ja niissä syntynyttä tietoaineistoa säilytetään asianmukaisesti Laurean omassa järjestelmässä. Kyseisiin aineistoihin pääsee vain työtä suorittava henkilö. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen tiedot poistetaan ja tuhoaan turvallisesti.

Tutkimuslupaa ei kyseiseen tutkimukseen tarvittu, koska haastattelut eivät tapahtuneet tietyn organisaation sisällä vaan usealla eri tahoilla ja henkilöiltä pyydettiin suostumus haastatteluun.

Opinnäytetyön luotettavuutta tarkasteltiin läpi koko työprosessin ajan. Haastatteluaineisto on joka tapauksessa varsin subjektiivinen ja haastateltavien kertomuksiin on luotettava sellaisenaan. Kysymyksen johdattelemista sekä samanlaisen kokemuksen omaavan itseni vaikutusta haastateltavien vastauksiin pyrittiin mahdollisimman tarkoin välttämään. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden varmentamiseksi loppuraportoinnissa pyritään myös selostamaan mahdollisimman tarkkaan, miten kuhunkin lopputulokseen päädyttiin. Samalla kuvattiin haastattelun olosuhteita, mahdollisia häiriötekijöitä jne. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2010, 232.)

Laadullisen tutkimuksen tulokset ovat usein tulkinnanvaraisia. Haastateltavan ja minun keskinäisen ymmärryksemme välisen mahdollisen eron minimoimiseksi pyrittiin heti haastattelun kuluessa täsmentämään haastateltavilta epätarkat kohdat mahdollisimman hyvin.

9.2 Kehittämisehdotuksia Suomen Vanhempainliitolle

Muun muassa Äiti A:n mielestä koulun vanhempainyhdistys on todella tärkeä kanava maahanmuuttajavanhemmille. Sen kautta vanhempien vaikuttamismahdollisuudet kasvavat, ei pelkästään koulun sisällä, mutta myös yhteiskunnallisesti. Äiti B totesi myös, että vanhempainyhdistykseen osallistumisen keskeinen tarkoitus on mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Kuitenkin vanhempainyhdistys on vapaaehtoinen organisaatio, eikä koulun johto voi pakottaa sen perustamista, eikä koulun tarvitse perustaa sitä itse. Äiti A:n huolena oli se, että siellä missä on enemmän maahanmuuttajaperheitä, ei kuitenkaan välttämättä ole vanhempainyhdistystä.

Kuinka monessa koulussa ei ole vanhempainyhdistystä... ja missä ne koulut sijaitsevat? Luulen nimittäin, että niiden alueiden, joissa asuu paljon maahanmuuttajia sekä koulujen, joilla ei ole vanhempainyhdistystä, välillä saattaa olla suuri korrelaatio... (Äiti A)

Vanhempainliitto, sen pitäisi olla vanhempien äänitorvi Suomessa. Se ei ole vanhempainyhdistys, vaan vanhempainyhdistysten yhdistys. Eli jos koulussa ei ole vanhempainyhdistystä, et voi välttämättä saada riittävästi tietoa koulun johdolta. (Äiti A)

Hänen ehdotuksensa oli, että Suomen Vanhempainliitto perustaisi sellaisen ryhmän, johon kaikki vanhemmat voisivat osallistua vaikuttamaan, mikäli omasta koulusta ei löydy riittävästi ihmisiä vanhempainyhdistyksen perustamiseen. Näin turvattaisiin jokaiselle halukkaalle vanhemmalle osallistumis- ja vaikutuskanavaa.

Lisäksi aktiivinen englanninkielinen markkinointi yhdistysten perustamiseen houkuttelisi mahdollisesti englantia osaavia maahanmuuttajavanhempia. Tärkeää olisi antaa signaali näille aktiivisille maahanmuuttajavanhemmille, että heitä tarvitaan ja heidät otetaan mielellään mukaan.

Kuten Äiti B totesi, monella maahanmuuttajavanhemmalla on myös ennakkoluuloja vanhempainyhdistystä kohtaan, eikä heitä kiinnosta yhdistyksen toiminta. Kuitenkin kyseinen ajatus voi olla pinnalla osittain vain siksi, etteivät he juurikaan tiedä mitä siellä tehdään.

Äiti D ehdotti, että Suomen vanhempainliitto markkinoisi vanhempainyhdistysten toimintaa erilaisissa maahanmuuttajayhteisöissä tai eri maiden suurlähetystöissä. Niistä saisi ehkä myös tarvittavaa tulkkausapua.

Maahanmuuttajavanhemmissa on potentiaalia. Yhdessä toimimalla opitaan kieltäkin. Tärkeää on kuitenkin halu toimia yhdessä.

10 Jatkotutkimuksen aiheet

Opetushallitus ja OAJ kertovat myös koulun ja kodin yhteistyön tärkeydestä, mikä lisää ei vain pelkästään kyseisen oppilaan, mutta myös koko luokan ja koulun hyvinvointia sekä turvallisuutta. Tutustumalla lapsensa koulun opetussuunnitelmaan huoltaja voi paremmin tukea lastaan sekä osallistua omalta osaltaan koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. (Opetushallitus 2023; OAJ 2023.) Innostamisella autetaan ihmisiä kehittymään ja voimaantumaa sekä kasvatetaan heidän motivaatiotaan osallistumiseen sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta. Varsinkin kun kyse on maahanmuuttajaperheestä, tämä saattaa edistää myös koko perheen osallistumista ja kotoutumista tähän yhteiskuntaan.

Monille maahanmuuttajavanhemmille koulujen toimintaan osallistuminen on edelleen vähäistä. Kuitenkin nykyään maahanmuuttajat ovat pikkuhiljaa yhä enemmän mukana vanhempainyhdistysten toiminnoissa. Uskon, että heidän vaikutuksestaan hyvinvoivat maahanmuuttajavanhemmat auttavat myös heidän lastensa sosialisatiota ja integroitumista yhteiskuntaan. Näin vanhempainyhdistykset voisivat parantaa toiminnallaan myös maahanmuuttajien hyvinvointia sekä yhteiskunnan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Toisen ja kolmannen sukupolven maahanmuuttajavanhempia on jo paljon Suomessa, mutta tässä tutkimuksessa ei valitettavasti onnistuttu tavoittamaan heitä. Heidän suomen kielen osaamisensa voi usein olla hyvinkin suomea äidinkielenään puhuvien tasolla. Jos mahdollista, olisi hyvä saada selville, kuinka monet toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajavanhemmista on vanhempainyhdistyksen toiminnassa aktiivisesti mukana. Mikäli heidän aktiivisuutensa on suomalaisvanhempiin verrattuna hyvin vähäistä, syiden selvittäminenkin olisi tärkeää.

Jo edellisessä luvussa Äiti A:n sitaatissa mainittua korrelaatiota koulussa olevien maahanmuuttajavanhempien osuuden ja vanhempainyhdistyksen olemassaolon välillä voisi tutkia tarkemmin tilastotietona. Kyseisen tuloksen avulla voisi todennäköisesti saada laajempaa perspektiiviä vanhempainyhdistyksen toiminnan edellytykselle ja kehittämiselle. Yhdistyksen perustamisessa ja ylläpitämisessä tarvitaan tietoa ja taitoa, joten olisi hyvä myös selvittää millaista tukea tarvitaan sellaisissa paikoissa, mistä puuttuvat kokonaan kokeneet yhdistystoiminnan osaajat, jotka pystyisivät siirtämään omia taitojaan eteenpäin uusille henkilöille.

Tähän opinnäytetyöhön ei kuulunut tällä kertaa vanhempainyhdistysten suomalaisten hallitusjäsenten haastatteluja. Sosiokulttuurisen tai sosiopsykologisen näkökulman kannalta olisi kuitenkin ollut mielenkiintoista ja hyödyllistä haastatella myös heitä. Voisiko näiden suomalaisten henkilöiden käsitys maahanmuuttajista muuttua työskentelemällä yhdessä tällaisen vapaaehtoistyön piirissä? Mitä tavalliset suomalaiset vanhemmat ajattelevat näistä aktiivisista maahanmuuttajavanhemmista? Vastausten avulla voisi tarkastella syvemmin vanhempainyhdistyksen toiminnan vaikutusta koko kouluyhteisöön.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Berhanu, Y.B. 2017. Volunteering among immigrants. Kansalaisareenan julkaisuja 4/2017. Viitattu 28.8.2023. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/02/Opas-sarja_4_2017_web.pdf

Berhanu, Y.B. 2018. Maahanmuuttajat vapaaehtoistyössä. Hirvonen, S. & Puolitaival, S. (toim.) Kansalaisareenan julkaisuja 2/2018. Viitattu 28.8.2023. <https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2018/12/Vapaaehtoistoiminta-nyt-ja-tulevaisuudessa-web.pdf>

Carlà, A., Flarer, H., Lehner, M., Mattes, A. & Reeger, U. 2023. Volunteering as a Means of Fostering Integration and Intercultural Relations. Evidence from Six European Contexts. Central and Eastern European Migration Review, Vol. 12, No. 1, 2023, pp. 49-63. Viitattu 28.8.2023. <http://www.ceemr.uw.edu.pl/vol-12-no-1-2023/special-section/volunteering-means-fostering-integration-and-intercultural>

Europarlamentti 2008. Mietintö - vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Viitattu 7.9.2023. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-6-2008-0070_FI.html

Haapakangas, S. 2022. KESY ja SYKE - Välineitä monenlaisten lasten ja nuorten kohtaamiseen. Viitattu 24.4.2024. <https://vanhempainliitto.fi/blogi/kesy-ja-syke-valineita-monenlaisten-lasten-ja-nuorten-kohtaamiseen/>

Helkama, K., Myllyniemi, R. & Liebkind K. 2007. Johdatus sosiaalipsykologiaan. 3.-7.painos. Helsinki: Edita.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 5.-6.painos. Helsinki: Tammi.

Hoffrén, J. 2023. Vapaaehtoistoiminnan merkitys hyvinvoinnille Suomessa. Vapaaehtoistyön arvo Suomessa 2023 - laskelma. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2023/05/Vapaaehtoistyon-arvo-Suomessa_laskelma_2023_Jukka-Hoffren.pdf

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 2020. Sosiaalipedagogiikka seuraa aikaansa. Kansalaisyhteiskunta, Tietopankki 26.11.2020. Viitattu 25.8.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiaalipedagogiikka-seuraa-aikaansa/>

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL Työpaperi 33/2017. Viitattu 18.4.2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/135356>

Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>

Koski, L. 2020. Teksteistä teemoiksi. Dialoginen tematisointi. Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2.painos. Tallinna: Gaudeamus. 157-172.

Kotoutuminen.fi 2023. Kotoutumislain uudistus. Viitattu 27.8.2023. <https://kotoutuminen.fi/kotoutumislain-uudistus>

Kurki, L. 2000a. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, L. 2000b. Sosiokulttuurinen innostaminen 2000-luvun Suomessa. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 1 (1), 46-61. Viitattu 25.8.2023. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/113793>

Kurki, L. 2020. Sosiokulttuurinen innostaminen: keskeisiä käsitteitä. Kansalaisyhteiskunta, Tietopankki 12.11.2020. Viitattu 25.8.2023. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiokulttuurinen-innostaminen-keskeisia-kasitteita/>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka, Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023.

Lapinkangas, P. 2023. Raju käänne Suomen syntyvyudessa yllätti asiantuntijan. Ilta Sanomat Uutiset. 26.1.2023. Viitattu 7.8.2023. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009352794.html>

Larja, L. & Peltonen, J. 2023. Työvoiman saatavuus, työvoimapula ja kohtaanto-ongelmat vuonna 2022 Työ-voimatiekartat hankkeen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 7.8.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164550/Ty%C3%B6voimatiekartat_hankkeen%20loppuraportti_tarkistettu.pdf

Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Yhteiskuntapolitiikka: 5/2016. 586-594. Viitattu 19.4.2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/131350>

Lukkari, M. 2023. Vapaaehtoistyön tekeminen osana turvapaikanhakijoiden kotoutumista. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.9.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/791284/Lukkari_Marianna.pdf

Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2014:9. Sosiaalipsykologia. Helsingin yliopisto. Viitattu 7.9.2023. <https://helda.helsinki.fi/ser-ver/api/core/bitstreams/7219b62b-ad14-445f-ab9c-b4e8a8e7f309/content>

Mähönen, T.A. 2015. Predicting immigrant integration: Common denominators and individual trajectories. Teoksessa Heikkilä, E., Kostiainen, A., Leinonen, J. & Söderling, I. (toim.) Participation, Integration, and Recognition: Changing Pathways to Immigrant Incorporation. Viitattu 8.4.2024. <https://www.doria.fi/handle/10024/178512>

Nivala, E. 2021. Osallisuus sosiaalipedagogisin silmin. Kansalaisyhteiskunta tietopankki. 14.4.2021. Viitattu 8.4.2024. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuus-sosiaalipedagogisin-silmin/>

OAJ 2023. Yhteistyö kodin kanssa. Viitattu 1.9.2023. <https://www.oaj.fi/arjessa/yhteistyokodin-kanssa/#yhteistyon-muotoja-perusopetuksessa>

Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. dn: 104/011/2014. Viitattu 24.4.2024. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>

Opetushallitus 2023. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. Viitattu 7.8.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>

Perusopetuslaki 628/1998.

- Puro, K. 2010. Ikääntymisen haasteet yhteiskunnalle. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2010;126(13):1523-4. Viitattu 7.8.2023. <https://www.duodecimlehti.fi/duo98919>
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. 1.painos. Helsinki: WSOY Pro.
- Rotkirch, A. 2010. Miten Suomesta tuli vähäisen syntyvyyden maa? 16.10.2010. Lääkäri-lehti 42/2020, vsk75, 2220-2224. Viitattu 7.8.2023. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsaus-artikkeli/miten-suomesta-tuli-vahaisen-syntyvyyden-maa/?pub-lic=894a20715bc9b378b56c857b762615b4>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.3.4. Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 18.4.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Suomen Vanhempainliitto 2018a. Avaimia monikulttuuriseen vanhempaintoimintaan. 20.9.2018. Viitattu 29.8.2023. <https://vanhempainliitto.fi/vanhempaintoimijoille/avaimia-monikulttuuriseen-vanhempaintoimintaan/>, https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/09/AVAIMIA_huoneentaulu.pdf
- Suomen Vanhempainliitto 2018b. Eväitä monikulttuuriseen koulun arkeen. 20.9.2018. Viitattu 29.8.2023. <https://vanhempainliitto.fi/opettajille/evaita-monikulttuurisen-koulun-arkeen/>, https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2018/09/EV%C3%84IT%C3%84_huoneentaulu.pdf
- Suomen Vanhempainliitto 2018c. Mentoritoiminnalla tukea ja tietoa maahanmuuttajavanhemmille. 17.12.2018. Viitattu 8.4.2024. <https://vanhempainliitto.fi/vanhempaintoimijoille/mentoritoiminnalla-tukea-ja-tietoa-maahanmuuttajavanhemmille/>
- Suomen Vanhempainliitto 2020. Wilho - vuorovaikutusta vanhempien kohtaamiseen. 11.11.2020. Viitattu 29.8.2023. <https://vanhempainliitto.fi/opettajille/wilho-vuorovaikutusta-vanhempainiltaan/>, <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/2020-11-10-Wilho-ohjeet.pdf>
- Suomen Vanhempainliitto 2021. Vanhempainyhdistyksen käsikirja. Viitattu 27.8.2023. <https://vanhempainliitto.fi/wp-content/uploads/2022/05/Vanhempainyhdistyksen-kasikirja-2022.pdf>
- Suomen Vanhempainliitto 2022. Tervetuloa oppaat. Viitattu 24.4.2024. <https://vanhempainliitto.fi/opettajille/tervetuloa-opaat/>
- Suomen virtuaaliyliopisto. Viitattu 25.8.2023. Vygotskyn käsitys oppimisesta sosiaalisena toimintana. http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_3/vygotskyn_kasitys.htm
- Suomi.fi 2023. Vapaaehtoistyö. Viitattu 1.9.2023. <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/perusoikeudet-ja-vaikuttaminen/opus/vapaaehtoistyö>
- Särkelä, R., Siltaniemi, A., Rouvinen-Wilenius, P., Parviainen, H. 2014. Kohti hyvinvointitaloutta. Teoksessa Särkelä, R., Siltaniemi, A., Rouvinen-Wilenius, P., Parviainen, H., Ahola, E. (toim.) Hyvinvointitalous. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry., 260-293. Viitattu 18.4.2024 https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2018/11/hyvinvointitalous_final.pdf
- Särmälä, J. 2016. Kotimentori-hanke. Vanhempi monikulttuurisen lapsen oppimisen tukijana. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.8.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117760/Sarmala_Jaana.pdf

Talentia ry. 2017. Arki, arvot ja etiikka - sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 11.4.2024. https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikka-opas_2017.pdf

THL 2023. Osallisuuden edistäjän opas. Viitattu 11.4.2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/146717>

THL 2024. Kotoutuminen ja osallisuus. Viitattu 19.4.2024. <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. Uudistettu laitos. EU: Tammi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunta 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 31.8.2023. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettisen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 31.8.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) 2021. Kotoutumisen sanosto: 1. Laitos. Viitattu 25.8.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163545>

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) 2024. Kotoutumista edistetään yhteistyössä. Viitattu 19.4.2024. <https://tem.fi/kotouttamisen-hallinto-ja-toimijat>

Valtioneuvosto 2023. Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Viitattu 7.9.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>

Wilson, R. 2006. INVOLVE - Involvement of third country nationals in volunteering as a means of better integration: National Report for England. Viitattu 28.8.2023. https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2008-08/doc1_1431_857949535.pdf

Julkaisematon lähde

Suomen Vanhempainliitto 2023. Etäkokous Suomen Vanhempainliiton edustajien kanssa 26.5.2023.

Kuviot

Kuvio 1: Sosiaalisen osallisuuden malli, Leemann & Hämäläinen (2016, 592) mukailleen.	12
Kuvio 2: Tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja toiveita koulun toiminnalle	18
Kuvio 3: Tiedon tarve vanhempainyhdistyksestä ja toiveita yhdistyksen toiminnalle	19
Kuvio 4: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 1	20
Kuvio 5: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 2	21
Kuvio 6: Kannustimet toimintaan osallistumiselle, osa 3	22
Kuvio 7: Esteet toimintaan osallistumiselle, osa 1.....	23
Kuvio 8: Esteet toimintaan osallistumiselle, osa 2.....	24

Liitteet

Liite 1: Haastattelun saatekirje (suomeksi ja englanniksi)	38
Liite 2: Teemahaastattelun teemat (suomeksi ja englanniksi).....	40
Liite 3: Suostumus (suomeksi ja englanniksi)	42

Liite 1: Haastattelun saatekirje (suomeksi ja englanniksi)

suomenkielinen versio

Hei,

Olen Kuniko Shimomura, opiskelen sosionomiksi Laurea-ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötä yhteistyössä Suomen Vanhempainliiton kanssa. Tämän opinnäytetyön aiheena on selvittää ”mitkä tekijät vahvistavat maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallistumista vanhempaintoimintaan” ja ”mitkä asiat estävät sitä ja miten he kokevat näitä toimintoja”. Opinnäytetyön on tarkoitus valmistua vuoden 2024 alkupuolella.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kuunnella maahanmuuttajataustaisten vanhempien mielipiteitä ja innostaa muita samanlaisia osallistumaan toimintaan. Olen itse aiemmin ollut aktiivinen toimija, ja uskon, että tällainen osallistuminen auttaa sekä lapsia että vanhempia sopeutumaan kouluyhteisöön.

Aloitan aineiston keräämisen opinnäytetyötäni varten lokakuun loppupuolella 2023 ja jatkan sitä marras- ja joulukuussa. Haastattelut toteutetaan henkilökohtaisesti ja niitä nauhoitetaan. Nauhoitetut haastattelut muutetaan myöhemmin kirjalliseen muotoon.

Opinnäytetyössä haastattelemistani henkilöistä käytetään vain nimikirjaimia, kuten ”Henkilö A” ja ”Henkilö B”, eikä heidän yksityisiä tietojaan paljasteta. Tämä tehdään, jotta kukaan ulkopuolinen ei pysty tunnistamaan haastatteluissa mukana olleita henkilöitä.

Haastatteluista saatu tieto säilytetään turvassa, kunnes opinnäytetyö julkaistaan. Sen jälkeen kaikki materiaalit poistetaan oikealla tavalla, eikä kukaan muu kuin minä käsittele tietoja.

Opinnäytetyöni tulokset esitetään opinnäytetyöraportissa. Ne jaetaan Laurean opettajalle, Suomen Vanhempainliitolle sekä Liiton jäsenille ja kumppaneille sekä muille opiskelijoille. Opinnäytetyö on kaikille avoin ja se julkaistaan Theseus-tietokannassa, josta halukkaat voivat lukea sen.

Jos haluat kertoa omista kokemuksistasi vanhempainyhdistyksen toiminnasta, niin lähetän sinulle haastattelukysymykset etukäteen. Voit tutustua niihin rauhassa, mutta ei ole tarvetta valmistautua erityisesti ennen haastattelua.

Jos sinulle herää kysymyksiä tai tarvitset lisätietoa tutkimuksestani, voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostitse. Olen mielelläni valmis antamaan lisätietoja.

ystävällisin terveisin,
Kuniko Shimomura
sosionomiopiskelija
kuniko.shimomura@student.laurea.fi

englanninkielinen versio

Hello,

I'm Kuniko Shimomura, studying Social Services at Laurea University of Applied Sciences. I am working on my thesis in collaboration with the Finnish Parents' Association. The topic of this thesis is to investigate "factors that strengthen the participation of parents with an immigrant background in parental activities" and "what factors hinder it and how they perceive these activities." The thesis is expected to be completed in the early part of 2024.

The goal of this thesis is to listen to the opinions of parents with an immigrant background and encourage others with similar backgrounds to participate in these activities. I have been an active participant myself, and I believe that such involvement helps both children and parents adapt to the school community.

I will start collecting data for my thesis in late October 2023 and continue in November and December. The interviews will be conducted in person and recorded. The recorded interviews will later be transcribed into written form.

In the thesis, the individuals I interview will be referred to only by initials, such as "Person A" and "Person B," and their private information will not be disclosed. This is done to ensure that outsiders cannot identify the individuals involved in the interviews.

The information obtained from the interviews will be kept secure until the thesis is published. After that, all materials will be removed properly, and only I will handle the data.

The results of my thesis will be presented in the thesis report. They will be shared with Laurea's teacher, the Finnish Parents' Association, the Association's members and partners, as well as other students. The thesis is open to everyone and will be published in the Theseus database, where interested individuals can read it.

If you would like to share your experiences with parental association activities, I can send you the interview questions in advance. You can review them at your own pace, but there is no need to prepare specifically before the interview.

If you have any questions or need more information about my research, feel free to contact me via email. I am happy to provide additional details.

with my best regards,
Kuniko Shimomura
Bachelor students of Social Services
kuniko.shimomura@student.laurea.fi

Liite 2: Teemahaastattelun teemat (suomeksi ja englanniksi)

suomenkielinen versio

Taustat:

- 1) Suomessa olon pituus
- 2) Lasten määrät ja iät
- 3) Aloitusvuosi vanhempainyhdistyksen hallituksessa
- 4) Rooli hallituksessa

Vanhempainyhdistyksen toimintaan liittyvät:

- 1) Mistä sait tietoa yhdistyksen ja sen hallituksen toiminnasta?
- 2) Miltä tuntuu osallistua tähän toimintaan?
- 3) Mikä on paras asia tähän toimintaan osallistumisessa?
- 4) Mikä on vaikein asia tähän toimintaan osallistumisessa?
- 5) Miten elämäsi on muuttunut ennen ja jälkeen osallistumisesta? (esimerkiksi kouluyhteisöön yhteenkuuluvuuteen liittyen?)
- 6) Mitä toivot muilta toimijoilta toimintoihin osallistumisen mahdollistamiseksi?
- 7) Miten lapsesi reagoi sinun aktiivisesta osallistumisestasi?

englanninkielinen versio

Interview themes

Background:

- 1) Duration of stay in Finland
- 2) Number and ages of children
- 3) Starting year on the Parent Association board
- 4) Role on the board

Related to the Parent Association's activities:

- 1) Where did you get information about the association and its board activities?
- 2) How does it feel to participate in this activity?
- 3) What is the best thing about participating in this activity?
- 4) What is the most challenging aspect of participating in this activity?
- 5) How has your life changed before and after participating? (e.g., regarding a sense of cohesion within the school)
- 6) What do you hope from other participants to enable participation in activities?
- 7) How does your child react to your active participation?

Liite 3: Suostumus (suomeksi ja englanniksi)

suomenkielinen versio

Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen

Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajavanhempien osallisuus vanhempainyhdistystoimintaan hyvinvoinnin ja kotouttamisen tukena

Opinnäytetyön tekijä: Kuniko Shimomura, Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija

Opinnäytetyössäni tutkin, mikä saa maahanmuuttajataustaisten vanhempien osallistumaan vanhempainyhdistystoimintaan ja mikä voi estää heitä osallistumasta. Lisäksi selvitetään, miten he kokevat nämä toiminnot. Tavoitteena on auttaa Suomen Vanhempainliittoa tarjoamaan parempaa tukea maahanmuuttajavanhemmille, jotta he voisivat osallistua näihin toimintoihin ja kokea osallistumisen yhteiskuntaan helpommaksi.

Kerään tietoa teemahaastattelujen avulla. Yritän järjestää haastattelut kasvotusten, mutta jos se ei ole mahdollista esimerkiksi aikataulujen tai matkojen takia, voimme tehdä haastattelut myös etänä. Haastattelut ovat yksityisiä ja tallennan ne. Myöhemmin muutan nauhoitetut keskustelut kirjalliseen muotoon.

Opinnäytetyössä haastatellut henkilöt pysyvät nimettöinä, ja ei julkaista heidän henkilökohtaisia tietojaan, jotta heitä ei voi tunnistaa ulkopuolelta. Aineisto säilytetään turvallisesti opinnäytetyön julkaisemiseen saakka, jonka jälkeen se tuhoetaan asianmukaisesti. Aineistoa käsittelee vain tutkimuksen tekijä.

Opinnäytetyön tulokset esitellään opinnäytetyöraportissa ja jaetaan Laurean opettajalle, Suomen Vanhempainliitolle sekä Liiton jäsenille ja kumppaneille ja muille opiskelijoille. Opinnäytetyö on julkisesti saatavilla ja se julkaistaan Theseus-tietokannassa, josta kiinnostuneet voivat lukea sen. Tavoitteena on saada opinnäytetyö valmiiksi vuoden 2024 alkupuolella.

Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, ja voit peruuttaa suostumuksesi milloin tahansa ilman erityistä syytä ilmoittamalla siitä kirjallisesti tai suullisesti tutkimuksen tekijälle.

Olen lukenut tämän lomakkeen asiat ja tiedän, miten opinnäytetyö käytännössä toteutetaan. Hyväksyn osallistumiseni tutkimukseen vapaaehtoisesti. Suostun haastatteluun ja siihen, että se tallennetaan. Hyväksyn myös sen, että antamiani tietoja käytetään vain tämän opinnäytetyön tekemiseen.

Paikka ja päivämäärä: _____

Allekirjoitus ja nimenselvennys:

englanninkielinen versio

Consent

Consent for Participation in the Thesis

Thesis Title: Immigrant Parents' Involvement in Parent Association Activities as Support for Well-being and Integration

Thesis Author: Kuniko Shimomura, Social Work Student at Laurea University of Applied Sciences

In my thesis, I investigate what motivates parents with an immigrant background to participate in parent association activities and what may hinder their participation. Additionally, I explore how they perceive these activities. The goal is to assist the Finnish Parent Association in providing better support for immigrant parents, enabling them to participate in these activities and experience integration into society more easily.

I collect information through theme interviews. I attempt to conduct face-to-face interviews, but if it is not possible due to scheduling or travel constraints, we can also conduct interviews remotely. Interviews are private, and I will record them. Later, I will transcribe the recorded conversations into written form.

Interviewees in the thesis will remain anonymous, and their personal information will not be disclosed to prevent identification from external sources. The data will be securely stored until the thesis is published, after which it will be appropriately destroyed. Only the researcher will handle the data.

The results of the thesis will be presented in the thesis report and shared with Laurea's faculty, the Finnish Parent Association, as well as the association's members, partners, and other students. The thesis will be publicly available and published in the Theseus database for those interested to read. The goal is to complete the thesis by the beginning of 2024.

Participation in the research is voluntary, and you can withdraw your consent at any time without providing a specific reason by notifying the researcher in writing or orally.

I have read the contents of this form and understand how the thesis will be practically implemented. I voluntarily consent to participate in the research. I agree to the interview and its recording. I also agree that the information I provide will only be used for the purpose of this thesis.

Place and date: _____

Signature and print name: _____